

KÁLVINISTA SZEMLE

A SZLOVÁKIAI REFORMÁTUS KERESZTYÉN EGYHÁZ
HIVATALOS LAPJA

LXXXVIII. évfolyam

11. szám

Komárom, 2017. november

Ára 35 cent

ÜNNEPEK HAVA

A reformáció hónapja után beköszönő november különleges jelentőségű hónap családjaink, szeretteink, gyülekezeteink számára. A hónap első napjai az emlékezés az elcsendesedés időszakával ajándékoznak meg mindnyájunkat. Ilyenkor hálát adunk azért, hogy azokat, akik elmentek előttünk a „minden élők útján”, ismerhettük és szerethettük.

Zselízi közösségünkben része a reformációs istentiszteletnek, hogy a templomi alkalom után a református temetőben elhangzanak az örök élet igéi gyülekezetünk egykori lelkészeinek sírjánál. Jó ezekben a napokban összekapaszkodni, vigasztaló szóval fordulni egymáshoz és együtt ünnepelni a feltámadás Urát. Nemzetünk is fejet hajt hőseink emléke előtt november 4-én, tisztelettel meghajolva mindazok előtt, akik vállalták a meghurcoltatást és a halált is azért, hogy ma már egy szabad(abb) világban élhessünk.

Családunk számára a november az örvendezés hónapja is, hiszen sok születésnapot, névnapot ünnepelhetünk ilyenkor. Az évek haladtával egyre nagyobb hálával tekintünk ezekre a jeles napokra, eseményekre. Igyekszünk a nagy távolságok ellenére is együtt örvendezni, legalábbis lélekben, amíg lehet és értékelni minden közösen eltöltött percet, órát.

A hónap végén pedig egy újabb jeles naphoz közeledünk: advent első vasárnapjához. Az egyházi év kezdetén lehetőségünk van megköszönni Istennek, hogy sosem hagy bennünket cserben. Bánatban és örömben, emlékezésben és hálaadásban – mindig velünk van.

Mire figyelmeztethet bennünket november hónapja? Isten igéje legyen segítségünkre a Zsoltárok könyvének 68. részéből, a 20. versből, melyben így olvashatjuk: „*Napról napra gondoskodik rólunk a mi szabadításunk Istene.*” Fontos min-

denkor szívünkbe vésni ezt az Igét, azért, hogy napjaink ne váljanak „romokká”, hanem megláthassuk Isten gondoskodó vezetését akkor is, ha múltbéli napokat siratunk, és akkor is, ha jelen pillanatoknak örvendezünk. Akkor is, ha aggodalmaskodunk eljövendő napok felől és akkor is, ha lát-szólag „gonosz időket” élünk. A mi Istenünk szabadító, győzelmes Úr: győztes a halálon, győztes a bánaton, és mint győztes fog eljönni a második advent dicsőséges napján, ígérete szerint.

E földi időnk korlátok közé van szorítva: a novemberi, elmúlást idéző őszi hangulat különösen is közel hozza számunkra a fontosságát annak, hogy megvizsgáljuk magunkat és Istennel való viszonyunkat. Tudunk-e úgy gondolni elhunyt szeretteinkre, hogy „van tovább” ezeknél a földi keretknél? Tudunk-e úgy örvendezni családjainkban, szeretteink körében, olyan hálával Isten ajándékai iránt, mely örvendezés túlmutat ezeken a földi kereteken? És vajon tudunk-e

olyan adventet szentelni gyülekezeteinkben, amely nem csupán várakozás, hanem bizonyosság az eljövendő Krisztussal való találkozásban?

Ebben az esztendőben, a reformáció 500. évfordulója alkalmából lehetőségünk volt/van arra, hogy a legteljesebben megélhessük ország-világ előtt hitvallásunkat, hovartartásunkat. Tartalmas, látvá-

nyos és hangos ünnepeink után a november elhalkulást kínál számunkra, a maga „csendes csodáival” és bensőséges pillanataival. Merítve a megélt nagy ünneplésből merjük átélni e hónap szelíd ünnepeit is, hogy ezáltal még közelebb kerülhessünk az egyház Urához, Aki volt, Aki van és Aki eljövendő.

Révész Tibor

John Newton

Az Úr irgalma végtelen

*Az Úr irgalma végtelen,
Ezt folyton érzem én;
Habár nincs semmi érdemem,
Ő mégis hord kezén.*

*Nincs arra szó, sem gondolat,
Mi jóval áld az Úr;
Ha lankadok, ő szárnyat ad,
És terhem mind lehull.*

*Sok itt a bűn és küzdelem,
Az orkán zúgva dúl,
De minden vészben, tengeren
Megtart, megvéd az Úr.*

*Ha véget ér az életem,
Új otthont nyújt az ég,
Ott még szebb hangon zenghetem
A Bárány énekét.*

Az ÚR színe előtt

Hadd könyörögjünk előtted, Úr Isten, mindazért, ami szívünknek drága. Védelmezd meg anyaszentegyházadat, s benne szent Igéd prédikálását. Támassz mindenkor hű pásztorokat és tanítókat, s építs minket a próféták és apostolok hitére, a Krisztus örökkévaló fundamentumára. Adj népünk vezetőinek bölcs, igaz és erős lelket, hogy mindenkor a Te akaratodat cselekedjék. Növelj hitünket, hűségünket, erónket és egységünket és oltalmazd meg egész országunkat, hogy a Te békességed és félelmed lakozzék közöttünk. Nyugtasd meg a bánkódó szíveket atyai vigasztalásoddal. Segíts meg mindenkor nyomorúságunkban, s Te légy a mi szabadító, erős Istenünk. Plántáld a szívekbe evangéliumodat, hogy életünket atyai evangéliumodban végezhessek. Véd meg haló porainkat is a sírban, s eleveníts meg mindnyájunkat örök életre a mi Urunk Jézus Krisztus által. **Ámen.**

Czeglédy Sándor

GONDOLATOK

Rabszolgatartóból Isten szolgálója

John Newton (1725–1807) fiatal korában rabszolga-kereskedelemmel foglalkozott, és bár nem szerette a munkáját és igyekezett jól bánni azokkal a rabszolgákkal, akiket az amerikai kontinensre szállított, végül mégis saját rabszolgaszállító hajója is lett. 1748-ban, 23 évesen azonban élete keresztyén hitének köszönhetően, gyökeres fordulatot vett: ráeszmélt arra, milyen kegyetlenséget követ el a munkájával, lemondott a kapitányságról, hátat fordított addigi éle-

tének és Liverpool partjainál telepedett le, ahol a kikötőben kezdett dolgozni. 1764-ben az anglikán egyház papjává szentelték, szolgálatát egy Olney nevű faluban végezte. Ugyanitt adta ki önéletrajzi írását, amelyben részletesen beszámolt azokról a tapasztalatairól, amelyeket rabszolga-kereskedőként szerzett.

1779-ben jelentette meg híres énekgyűjteményét. Ennek előszavában leírja, miért írta meg ezeket az énekeket: „azért, hogy erősít-

sem az igaz keresztyének hitét és lelki békéjét.” Az egyik legismertebb éneke (Az Úr irgalma végtelen) Isten kegyelmét dicsóítja.

Tőle származik a következő gondolat: „Három dolgon fogok meglepődni, amikor belépek a mennyek országába. Először azon, hogy hányan vannak ott azok közül, akikről nem gondoltam volna, hogy ott lesznek; aztán azon, hogy hányan nincsenek ott azok közül, akikről azt gondoltam, hogy ott lesznek; a harmadik és legmegdöbbentőbb dolog pedig az lesz, hogy én ott vagyok.” (Alister McGrath)

FORDÍTÓ

Dulosz. Magyarul azt jelenti: rabszolga

A tulajdonomban lévő bibliai szótárban (amit egy fiatal szolgatársamtól kaptam ajándékba) a *dulosz* szó alatt a következő megjegyzést olvasom: „A magyar bibliafordítások (tisztelet a néhány kivételnek) teljesen eltüntették a szolga, rabszolga közötti különbséget azzal, hogy mindkét fogalomra a »szolga, szolgál« stb. szavakat használják.”

El nem tudjuk képzelni, hogy milyen állapotok uralkodtak egykoron az emberi viszonyokban a rabszolgatartás idején. Ember, de mégsem ember. Ember, de eladható, megvásárolható – kiszolgáltatott egy egész életre. De nemcsak ő, hanem az egész családja is. A rabszolgaság állapotából fel, illetve kiszaba-

dítható volt, de csak a rabszolgatartó által. Hogyan juthatott egy ember ilyen állapotba – kérdezzük. Úgy például, hogy eladódott, vagy teljesen elszegényedett,

esetleg az akkori törvények arra a sorsra ítélték. Sőt, eladhatta önmagát valaki rabszolgának. Onnantól kezdve pedig a rab-

szolgatartó korlátlan ura volt rabszolgájának. Ha megölte, tettéért senki nem vonhatta felelősségre. Ez az állapot érvényben volt a zsidóság életében is. Némi enyhülést érezhetünk a Mózes második könyvének 21. részétől – de ez nem volt jellemző.

A rabszolgaság problematikájával találkozunk az Újszövetségben is, Pál apostolnak a Filemonhoz írt levelében Onézimuszról, a szökött rabszolgáról van szó. Olvassuk el ezt a rövid levelet, és azonnal megtudjuk, hogy Pálnak mi volt a véleménye a rabszolgaságról. Szükségesnek tartom e rövid levélnek a befejező szavait idézni, ahol aggodó szeretetének adja jelét Onézimusz miatt: „Nyugtasd meg az én szívemet Krisztusban”.

Szeretnék még annyit megjegyezni, hogy Pál nem szégyelli kijelenteni, hogy ő Jézus Krisztusnak nem egyszerűen „csak” szolgálója, de rabszolgája: *dulosza* (Róma 1,1; Fil 1,1 stb.).

Gyüre Zoltán

„Mert lesz idő, amikor az egészséges tanítást nem viselik el, hanem saját kívánásaik szerint gyűjtenek maguknak tanítókat, mert viszket a fülük” (2Tim 4,3). Jézus a mennybemenetelre készülve, igen nehéz, fontos feladattal bízta meg a tanítványokat. Azt parancsolja nekik, hogy menjenek el a széles világba és tegyenek tanítványokká minden népet. Majd elküldte a Szentlelkét, Aki segít a feladat teljesítésében.

Napjainkban egyre jobban terjednek a mindenféle vallások és szedik az áldozatukat. Bár a Biblia több helyen figyelmeztet: „Vigyázzatok, hogy meg ne téveszsenek titeket!” (Lk 21,8a). Annyi mindenféle vallás van már, hogy számát se lehet tudni. Sokak számára az a szimpatikus, ahol a kedvükre beszélnek, ahol nincs bűn és büntetés. Miről ismerhetők meg az Isten és az ördög gyermekei? A Biblia azt mondja: aki nem cselekszik igazságot, nem az Istentől van. „Amelyik lélek pedig nem vallja Jézust, az nem Istentől van. Ez az antikrisztus lelke, amelyről hallottátok, hogy eljön, most pedig már a világban van” (1Jn 4,3). Nagyon fontos, hogy tudjuk, kit és mit hallgatunk, hová megyünk, mit olvassunk. Igen veszélyes időköt élünk, mivel nagyon sok a tévtanítás és tévtanító.

Nemrég kaptam egy könyvet, aminek *Elragadtatás után* a címe. Nagyon sok hiteles és nagyon sok megtévesztő dolgot tár az olvasó elé, és aki nincs tisztában az igével, azt teljesen magával rántja. Sokan és sokszor megjöveddőltek már a világégét, az említett könyv írója is konkrét évhez, hónaphoz és naphoz köti jöveddőléseit. Mit ír ezzel kapcsolatban a Biblia: „Azt a napot pedig és azt az órát senki nem tudja, sem az ég angyalai, sem a Fiú, hanem csak az Atya egyedül” (Mt 24,36). Isten még a szeretett Fiának sem jelentette ki, akkor hogyan jelentené be ezt egy bűnös földi halandónak?! „Vigyázzatok, hogy rabul ne ejtsen valaki titeket olyan bölcselkedéssel és üres megtévesztéssel, amely az emberek hagyományához, a világ elemeihez, és nem Krisztushoz igazodik” (Kol 2,8).

Szükséges, hogy a hívő ember tisztában legyen Isten igéjével és felöltözzé Is-

ten fegyverzetét, amiről Pál ír az efezusiakhoz írt levelében „álljatok meg tehát, felövezve derekatokat igazságszeretettel, és magatokra öltve a megigazulás páncélját, sarut húzva lábatokra, készen a békesség evangéliuma hirdetésére. Vegyétek fel mindezekhez a hit pajzsát, amellyel kiolthatjátok a gonoszok minden tüzes nyilát. Vegyétek fel az üdvösség sisakját is, és a Lélek kardját, amely Isten beszéde” (Ef 6,14–17). Pál arra tanít, hogy azért fontosak ezek a fegyverek, hogy ellenállhassunk a gonosz napon. „A szentségtörő, üres fecsegők elől pedig térj ki, mert egyre messzebb mennek az istentelenségben, s szavuk úgy terjed, mint a rákos fekély” (2Tim 2,16–17a). Ezek a harcok már nem test és vér ellen folynak, hanem a sötétség gonosz erői és fejedelmei ellen. Így csak azok tudnak megmaradni, akik fel vannak vértezve a hit páncéljával, ami megvédi a gonosz támadásai ellen. Nagyon fontos, hogy miből van ez a páncél, hogy miből táplálkozik a hited: érzésekből, tapasztalatokból, tudásból vagy Isten élő és ható igéjéből.

A hit Isten ajándéka. Ő adja és annyit ad, amennyire éppen szükséged van, ak-

kor tud igazán megvédeni, ha ez a hit sziklaként áll. Az igaz hit a Szentlélek jelenléte, amely erős bizalom: akkor is, mikor nem látom, nem hallom, vagy éppen csalódom és nem találok a kiutat. Mivel Isten a forrásom, Ő megerősít. Az igazság öve összeköt Istennel, biztonságot ad, békességet, erőt ellenállni az ördög ravaszkodásai ellen. Felöltöm az igazság övét, és azt mondom, teszem, amit Isten elvár tőlem, nem azt, amit magam szeretnék. Tudom, kit szolgálok és ki nekem Jézus és nemcsak megélem a hitet, hanem hirdetem, és ha kell, harcolok is érte.

A hit saruja segít járni a hitben, haladni, fejlődni, tisztulni az ige tükrében. A sisak (ami nagyon fontos védőeszköz, hiszen megvédi a sérülésektől, amelyek végzetesek lehetnek) megvédi a különböző tévtanításoktól és békességet ad, bármi történik körülöttem a világban, bármi rémisztő híreket hallok: van békességem, mert Jézus a mi békességünk, aki lebontotta a válaszfalat és megbékéltette Istent a világgal: „Krisztusban tehát nincs zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad, nincs férfi, sem nő, mert ti mindnyájan egyek vagytok Krisztus Jézusban” (Gal 3,28).

Aztán még a Lélek kardja, ami megvédi mindattól, ami téves és nem tiszta, mert akiben az Isten Lelke működik, az ébren figyel és érti a jeleket, a fejleményeket és vigyáz. „Vigyázzatok, hogy meg ne téveszsenek titeket! Mert sokan jönnek majd az én nevemben, és azt mondják: Én vagyok! – meg azt: Eljött az idő! De ti ne kövessétek őket” (Lk 21,8).

Forr a világ, szinte nincs hely, ahol ne lenne valami természeti katasztrófa, háború, éhínség, járvány. Mindezek arra utalnak, hogy közel van Isten országa és int, hogy ébredj ember, mert nagyon nem mindegy, hol van beírva a neved az élet könyvébe: megmentett vagy elveszett vagy-e.

Isten még vár, még tart a kegyelem, fogadd el azt, hogy megmentett legyél. „De te maradj meg abban, amit tanultál, és amiről megbizonyosodtál, tudván, kiktől tanultad, mivel gyermekségedtől ismered a szent írásokat, amelyek bölccsé lehetnek téged az üdvösségre a Krisztus Jézusba vetett hit által” (2Tim 3,14–15).

Legyünk hálásak az úttörő reformátorainkért, akik mindent megtettek azért, hogy tiszta, élő igével táplálkozhassunk és maradjunk is meg benne. Ha ismered Isten igéjét és megismerted az élő Istent, aki a tenyerébe véste nevedet, és arra kér, hogy maradjunk Őbenne, nincs az a hitető, aki megtéveszthet, mert biztos az alap, amin állunk. Isten lehet ítélőbíró, de lehet felmentő. Kívánom, hogy az utóbbi történjen meg Veled!

Varjassi Ibolya

Történelemformáló nagy ige Luther Márton életében

F. W. Boreham ausztráliai skót lelkész *Történelemformáló nagy igék* című ötkötetes munkájában (Szabó Miklós rákospalotai nyugalmazott lelkész fordításában lehet olvasni magyarul) 59 hitvalló tudós és reformátor életével foglalkozik. Kiemelkedik ezek közül Luther Márton. Megismerhetjük a reformációért folytatott küzdelmeit, lelki vívódásait, személyes vallomásait és a reformáció elterjedésében betöltött szerepét.

Luther igazi nagy ember volt, mind elméjében, mind pedig bátorságában, szeretetében és erkölcsi tisztaságában. Egyszerűsége, becsületessége és természetessége tette naggyá, mert ő sohasem pályázott emberi nagyságra. *„Fénye üstökös gyanánt világított át százados korszakokat.”* Az újkor döntő pillanata volt az, amikor a wormszi birodalmi gyűlés előtt szökött: *„Itt állok, más-ként nem tehetek, Isten az én segítségem!”*

Az az ige, amely Luther Mártont megtérésre juttatta, világraszóló történelmet jelentett. Mert amikor az ige teremtő hatalmával újjászülte, megváltozott a világképe is. Birodalmak élete fordult új irányba azon a napon. De érdemes arra az ígére fi-

hitből él!« Erre félbehagyta a lateráni lépcső szertartását, hazajött Wittenbergbe, s ezt az Igét tette fontos tanításá alapjává.”

Ez az ótestamentumi ige háromszor is megjelenik az Újszövetségben. Pál apostol először a legnagyobb európai gyülekezet-hez, a rómaiakhoz küldött levelében írja ezt, másodsor az efézusiakhoz, a legnagyobb ázsiai gyülekezet-hez írt levelében, harmadszor a zsidókhöz írt héber levelében.

Ez az ige nem villámlik, se lángot nem szór. Az óceán tükre felszínén sem adja semmi jelét mélységbe rejtett titokzatos erejének. Úgy hat, mint a mózesi törvények tartalma és összefoglalása, kijelentve az ószövetségi próféták és visszhangozva az újtestamentumi apostolok által, azzal a céllal, hogy minden nyelvre lefordítva, eljusson a lakott föld végső határáig, mint a kijelentett vallás tartalma és foglalatja. A mózesi törvényt a későbbi írástudók 613 parancsba foglalták. Dávid a 15. zsoltárban mindezt tizenegyre, Ézsaiás próféta hatra, Mikeás háromra, Ézsaiás kettőre, Habakuk pedig egyetlen egybe sűrítette: *„Az igaz ember hitből él!”* Ez a sokak ígéje lett Luther Márton életigéje.

tudata is elemi erővel támad fel, a végítélet látásától retteg. A legsötétebb pillanatában ébred a megváltó ígére: *„Az igaz ember hitből él!”* Mennyei fény világítja meg állapotát, megvigasztalva hamarosan felépül, s folytathatja útját.

A harmadik útja a rudolstadti kézirat által őrzött eset.

Isten atyai tekintetének meglátása volt ez, mert mielőtt az ige fénye az arcába ragyogott volna, Istenről való felfogása egészen pogányos volt. A pogány felfogás pedig vigasztalan, méltatlan és kegyetlen: *„Gyermekkoromban történt Eislebenben – írja a visszaemlékezésében –, hogy a Krisztus Corpus-napi körmenetben hirtelen hidegveríték vert ki rajtam, mikor a Staupitz doktor által vitt szent sákramentumra tekintettem, úgy éreztem, meghalok rettegéseim között.”* Az igaz ember böjtöl – mondja magának – penitenciát tart, gyöttri magát, rettegésben él. S ezzel a gyakorlatával ellentétben mondja az ige, hogy az igaz ember hitből él! Nem csoda, hogy mennyei fény gyanánt sugárzott rá ez a kijelentés: a rettegés földjéről a hit birodalmába lépett. Olyan ez, mintha a sarkkör örök fagyából az egyenlítő alatti nyárba lépne. Olyan, mintha nagyvárosi nyomortanyák fullasztó levegőjéből kijutna a virágos rét gyöngyvirágai közé. Még ennél is több: annyi, mint új világba, a paradicsomba lépni.

„Mielőtt a megváltó Ige rám sugárzott – vallja Luther – gyűlöltem Isten, hogy nemcsak rémítget minket, bűnösöket a törvény-nyel és az élet nyomorúságaival, hanem fokozza kínjaimat az evangélium által is. De, amikor Isten Lelke segítségével megértettem, hogy az igaz ember hitből él, új emberré szü- lettem, és szélesre tárt gyöngykapun Isten paradicsomába léptem. Ettől kezdve nyitott szemmel láttam a Szerelmetest, s hozzám szóló drága üzenetét, a Szent Írást. Az addig nem értett, s éppen azért megvetett Igéket megkedveltem, mint a Biblia legdrágább, legédesebb vigasztalását. Valóban ez az Ige lett nekem a paradicsom küszöbe. Nyitott gyöngykapu Isten paradicsomába. Mindazok, akik e kapun mennek be Isten városába, soha örökké ki nem vettetnek onnan!”

Luther küzdelmes élete és súlyos tévedéséből való lelki felébredése Isten Szentlelkének munkája volt, melynek eredménye az egész világra kiterjedő reformációt indított el. Ez a történelmet formáló ige bennünket is figyelmeztet: *„Az igaz ember hitből él!”* Milyen jó lenne, ha a reformációt ünnepelem figyelembe vennénk: ez az ige ma is élő és üdvözítő!

Szenczi László

gyelnünk, amely ilyené formálta. Tekintsünk be Európa néhány könyvtárába, s akkor ismerhetjük meg igazán őt.

Az erfurti egyetem könyvtárában egy híres kép a 24 éves szerzetes Luthert ábrázolja, amint latin Újtestamentumára hajolva, a nyitott Bibliát olvassa komoly arccal. Az olvasott lapon ez az ige látható: *„Az igaz ember hitből él.”*

A rudolstadti könyvtár üvegszekrényében Paul Luthernek, a reformátor legkisebb fiának írását olvashatjuk: *„1554-ben néhai kedves atyám asztalnál, egész családja jelenlétében emlékezett meg nevezetes római útjáról. Boldogan mondta, hogy Krisztus Szent Lelke által akkor ébredt az evangélium teljes megértésére. A lateráni lépcsőn bűnbánó imák morzsolása közben Habakuk próféta ígéje jutott hirtelen eszébe: »Az igaz ember*

Az Újtestamentum három helyén ismétlődő ige Luther életében is háromszor ismétlődött meg: Wittenbergben, Bolognában és Rómában.

A wittenbergi az erfurti festményen látható, amint klastromi cellájában naptámadatkor, mikor a világ még álmát alussza, Pál római levelének idézett ígéje fölé hajol: *„Az igaz ember hitből él!”* Ez az ige Luthert megragadja, mert ez az élet különbözik mások életétől, mivel ez a hit ajándéka. Ezt az ígéretet, amely megfejtette a keresztyén élet titkát, Isten az ő számára helyezte oda, s megnyitotta Luther szívét.

Évek múltak el. Luther nagy utakat tett meg. Az egyik út átviszi az Alpokon, s a bolognai bencések látják vendégül, ahol súlyos betegségbe esik. Lelkét sötétség gyöttri. Rémiti, hogy idegen földön hal meg. Bűn-

Luther Márton 1531-ben írt zsolttárgyarázatának 1913-ban német nyelven kiadott változata nemrégiben megjelent magyar nyelven.

A külsőjében és belbecsében is igazán tetszetős könyv Luther doktor bevezető soráival indul. Megtudjuk belőle, hogy Szászország örökös marsalljának, Hans Lösernek ajánlja írását. Történt ugyanis, hogy feje zúgását és gyengeségét elmulasztandó, részt vett az említett marsall által szervezett őszi vadászaton. De míg a többiek a vadakat üldözték, ő a lelki vadászatot választotta és belefogott a 147. zsolttár magyarázatába.

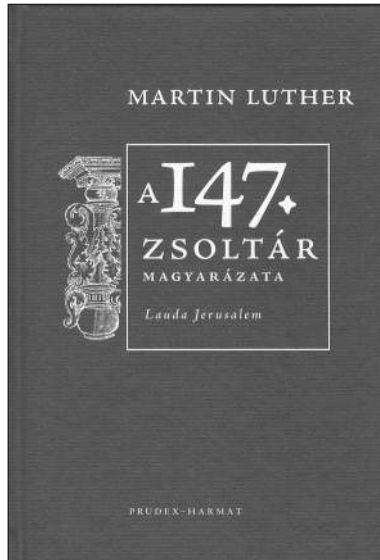
Az elkészült „zsákmanyt” pedig nem tartotta volna ildomosnak megtartani csupán magának. „Elküldöm hát teljes egészében, de

megtartom magamnak is szintúgy. Mert egy ilyen nemes vad csodásan megosztható a barátokkal úgy, hogy mindenki az egészet kapja, mégse legyen hiánya belőle egyik félnek sem” – írja.

Az általunk használt Bibliában a 147. zsolttár húsz versből áll. Luther ebben az írásában viszont ennek a zsolttárnak csu-

pán az utolsó kilenc versét magyarázza. Feltehetőleg azért, mert a fordítás alapjául szolgáló görög és latin nyelvre lefordított Bibliákban még két részre volt osztva a 147. zsolttár. Viszont a kilenc vers kibontása is bőséges tanácsot, eligazítást rejt, hogy milyen az, ha helyesen értelmezi az ember Isten üzenetét.

Ki-ki belátása szerint cselekedheti a jót akár úgy, ahogy tette azt Luther Márton: a

Bibliaolvasó kalauz 2018

A tizenkettedik alkalommal megjelenő kalauz igemagyarázatait Langschadl István kiskövesdi, Kiss Miklós örösi, Kása Melinda nagygyéresi, Vargha Balázs és Vargha Zsuzsanna szádélői, bódvavendégi, tornaújfalui és áji, Böszörményi Tamás nagykövesdi, Hozák Viktor és Hozák Magyar Ildikó vajáni, Porubánné Fülöp Angéla zsar-

nói, Szarvas László és Szarvas Erzsébet alsókálisai, felsővályi, gergelyfalvai és gömörmihályfalvai, Szókény Orémus Zsuzsanna harmaci, Beňadik Adrián abarai, Pándy Kovács Tímea abaujszínai és Szuhay György kulcsodi lelképásztorok írták.

A kiadvány decembertől elérhető lesz a lelkészi hivatalokban.

„nemes vadat” (akár karácsonyi ajándékképpen) megoszthatja a barátaival.

Kis Lucia

(Prudex Kiadó, Debrecen – Harmat Kiadó, Budapest 2017)

Feladvány

Mi a neve az evangélikus egyház jelképének?

Kérjük, hogy megfejtésüket legkésőbb **december 15-ig** juttassák el a Kálvinista Szemle szerkesztőségének címére (**930 10 Dolný Štál 386** vagy **ksz@reformata.sk**). A helyes választ beküldők közül hárman ajándék könyvet kapnak.

A szeptemberi számban feltett kérdésre azok válaszoltak helyesen, akik azt írták, hogy A második helvét hitvallás harminc részben tárgyalja hitünk igazságait.

Azon kedves olvasóink közül, akik helyes megfejtést küldtek be, hárman részesülnek – a budapesti Harmat Kiadó jóvoltából – könyvjutalomban, mégpedig **Huszár Gizella** (Kenyhec), **Markovics Tiborné** (Komáromszentpéter) és **Szkalos Etelka** (Alsófalu). Mindhárman a gyermekrovatban bemutatott *Időutazás a királyok és próféták korába* című könyvet kapják ajándékba.

Nyereményükhöz gratulálunk, postán küldjük el.

A szerkesztőség

FELTETTÜK A KÉRDÉST

Mi a véleménye a most záruló reformációs emlékévről?

A reformációs emlékével kapcsolatos sok száz program után az a kérdés, vajon ez megtudja-e szólítani a mai embert. A tapasztalat továbbra is az, hogy a templompadok betöltetlenül maradtak, mert a mai embert bekényszeríteni oda nem lehet. Isten ügyét erővel nem lehet végrehajtani, semmilyen reformáció nem volt erőszakos cselekmény, sem az őszösvetségi Jósiaság, sem a Lutheré, mindkettőnél a lényeg a Biblia újrafelfedezésén alapult. Ezért, hogy a mai ember is felfedezze az evangéliumot, már nem elégséges a templomba hívogatás. A templomból ki kell lépni a „terep” misszióba, hisz Jézus erre küld és ezt tette, amikor saját országát bejárta és evangéliumát az emberekhez vitte. Minden hívó léleknek ki kell mozdulni komfortzónájából és megtalálni a módját, hogy a templomon kívüli embereket megszólítsa. Véleményem szerint a csupán templomi alkalomokra korlátozódott evangélium hirdetésének korszaka lejárt. A reformációnak újra kell éledni a „terepmisszióban”, szembenézve a mai kor kihívásaival.

Demes Tibor, Hardicsa református lelképásztora

A kegyelmi idő egy darabja, melyet mi ajándékba kaptunk az Úrtól. Rengeteg eseményben bővelkedett ez a reformációs emléké. Ki-ki kedvére, lehetőségéhez mérten választhatott, hiszen sikerült sok mindent elkezdni, elvégezni, elhelyezni, leleplezni, megszervezni, összehívni, építeni, javítani, újíttani, örökbe fogadni, szentelni, átalakítani – erőt, időt

és pénzt nem kímélve. Reménység szerint, mindez a reformáció egyik alap gondolata alapján, hogy mindenért egyedül Istené a dicsőség, mert, ha Ő áll mindenek középpontjában, akkor ez nemcsak külső nyomot, emlékeket hagy majd a szívünkben és életünkben, hanem a külső láthatóság mellett a bensőnk megmozdulásához vezet, hogy egyedül Jézus Krisztusba kapaszkodva, hit és kegyelem által, a Szentírást tanulmányozva folytatódjon életük az 501. évben is, mivel ez nem évfordulókhoz kötődik. A vélemény mellett pedig egy kérdés is foglalkoztat: az 500. emlékévben vajon mit tartalmazna Luther 95 tétele?

Bohony Beáta,

Réte és Szent református lelképásztora

A KÖTÖDÉS GYÖKEREI (2.)

A kapcsolatkészség fejlődésének szakaszai

A kapcsolatkészség kialakulásának hat fejlődési szakaszának következtek a másik három szakasza.

Kötődés a FONTOSSÁG útján

A negyedik életév folyamán a gyerek rájön, hogy Anya és Apa azzal foglalkozik, amit vagy akit fontosnak tart. Ekkor születik az egész életünket végigkísérő vágy, hogy fontosak legyünk, sokat jelentsünk valakinek. Akkor érezzük magunkat közel valakihez, ha jelét adja, hogy számíthatunk neki, és jókat gondol rólunk.

Amikor arról mesélünk a négyévesünknek, hogy mennyire vártuk, hogy megszülessen, újra meg újra hallani akarja ezeket a történeteket. Ha apró jelekkel is kifejezzük a fontosságát (például azzal, hogy odafigyelünk rá, amikor mond valamit, nem felejtjük el, amit ígértünk), madarat lehet vele fogatni. A négyéves azt akarja, hogy

amikor elérkezik az ideje. A négyéves leolvassa az arcodról, és kiolvassa a viselkedéséből az értékítéletedet és az elvárásaidat. Keresi a jeleket, hogy fontos-e neked. Mindent megtesz, hogy az legyen. És fáj neki minden jel, ami arra mutat, hogy nem számít annyit, mint más dolgok az életében. De ha minden jól megy, és még mindig biztonságot nyújt számára a kapcsolat, a kötődés gyökerei mélyebbre merészkednek.

Kötődés az ÉRZELMI SZERETET útján

Valamikor az ötödik évben a limbikus rendszer (az érzelmi agy), ami kezdettől fogva vezérelte a kötődést, kiengedi a féket. Az érzelmi zsilip kinyílik, és az ötéves kis lelkéből óriási erővel törnek elő a forró érzelmek. Így jön el a kapcsolatkészség ötödik fejlődési szakasza, az érzelmi szeretet útján való kötődés. A gyerek ekkor a szívét is odaadja azoknak, akikhez kötődik. A kap-

Rossz hír viszont, hogy nem igazán tudunk hatni egy olyan gyerekre, aki nem adta nekünk a szívét. Nem tudjuk tanítani, nem tudjuk vezetni, nem tudjuk átadni neki az értékrendünket, amíg nem a miénk a szíve.

Ha továbbra is biztonságot nyújt a kapcsolat, akkor, mire a gyerekünk hat éves lesz, a kapcsolódásnak egy még ennél is mélyebb és kockázatosabb szintjére merészkednek a kötődés gyökerei.

Kötődés a MÉLY ISMERET útján: az „ismerni és ismervé lenni” élménye

Hat évesünk minden titkát meg akarja osztani azokkal, akikhez kötődik. Mindent, ami benne van. Rájön, hogy ahhoz lehetünk igazán közel, akivel teljesen ismerjük egymást. Úgy, hogy semmi rejtveztőlünk nincs egymás előtt. A hat éves azt akarja, hogy a belső világát is lássa, hallja és értse az, akihez kötődik.

A lelki közelség (pszichológiai intimitás) szintjén nem elég, ha csak kívülről lát és hall minket valaki. Arra vágyunk, hogy egészen ismerjen, belülről is. Amikor a gyerekünk már így is tud kötődni, akkor a titkait is megosztja azzal, akihez igazán közel akar kerülni.

✦

A gyerekeknek először az értük felelős felnőttekkel való kapcsolatban kellene bejárniuk a kapcsolatkészség kibontakozásának mind a hat szintjét. És már az iskolába lépés előtt, évekkel a kamaszkor előtt át kellene élniük a legmélyebb szintű kötődést, a bizalmi kapcsolatot a feltétel nélküli szeretetünk nyújtotta biztonságban. Borzasztó fontos volna, hogy legyen saját élményük egy igazi és mély kapcsolatáról, mielőtt bekerülnek a dzsungelbe: egy 25-30 fős kortárs csoportba.

A kapcsolat az a lelki anyaméh, amelyen belül egy gyerek önálló és érett személyiséggé, virágzó és gyümölcsstermő emberré tud fejlődni. Minél mélyebb szinteken tud hozzánk kötődni, annál nyitottabb felénk, annál jobban érdekli, amit mondunk, és annál inkább tudunk rá hatni. Ha biztonságos számára a hozzánk fűződő kapcsolat, előbb-utóbb magától bele fog esni az egyre mélyebb kötődésbe. Miközben fejlődik, spontán „szerelembe esik” velünk. Ha mégsem így történik, annak oka van. A természetes folyamatot valami megakadályozza...

Brouwer Pálhegyi Krisztina

(A szerző engedélyével: krisztamami.wordpress.com)

Leolvassa az arcodról, és kiolvassa a viselkedéséből az értékítéletedet és az elvárásaidat.

nagyra értékeld, gondold rá, sőt, sok jót gondold felőle, mert ebből érti meg, hogy közel vagytok egymáshoz. Ezért olyan könnyű a négyévesekkel: a kedvünkben akarnak járni. A négyéves igyekszik megfelelni annak, akihez kötődik, mert úgy érzi, ezen az úton kerülhet még közelebb. Azt hiszi, hogy ha „jó” lesz a kedvedért, akkor többet fog jelenteni, értékesebb lesz a számodra. A feltétel nélküli szeretet még felfoghatatlan a számára ezen a szinten – ki akarja érdemelni, hogy fontos neked. Milyen sokan tartunk itt felnőttként is!

A négyéves úgy próbálja a szeretteit boldog közelségben tartani, ha megfelel az elvárásainak. Jól akar viselkedni a kedvedért. A jóságra való törekvés, a jó szándék nem a jutalmazás és a büntetés eredménye. Belülről fakad, a jó kapcsolat közegében,

csolatkészség fejlődési folyamatában ez nagyon lényeges mozzanat. Ha a gyerekünk öt év körüli és rendben zajlik az érzelmi fejlődése, akkor észre fogjuk venni ennek a korszaknak a félreérthetetlen jeleit. Most egész másképp mondja ki, hogy „szeretlek”. Ha a családban nem szégyelljük kimondani, akkor a gyerekek is mondják, mert utánoznak minket. De az ötévesnek, életében először, forró érzelmek vannak a szavai mögött. Előfordul, hogy szülőktől megkérdezem: „Mikor adta neked a szívét a gyerekek? Mikor mondta ki érzéssel, hogy szeretlek? Mikor rajzolt szíveket?” Nem mindig tudják, hogy miről beszélnek.

A nehezen kezelhető kamaszok életében nem történt még olyan, hogy odaadták volna a szívüket az apukájuknak vagy az anyukájuknak. Jó hír, hogy soha nem késő.

A Biblia Istenének, az Atyának, az Ő Fiának Jézusnak és a Szentléleknek központi törvénye a szeretet. Szeresd az Urat és felebarátodat (Mt 22,35). Ez a törvény felülír minden más előírást, szabályt, szabályrendeletet, törvényt. A világtörténet során sokan sokféleképpen próbálták leírni, kiábrázolni, megfogalmazni a szeretetet, ám a legteljesebben az úgynevezett szeretethimnuszban (1Kor 13) olvashatjuk, melyet olvasva, szinte beleszédülünk, mi minden igen és mi minden nem az. Javunkra válna, ha ezt is, hasonlóan az Őri imádsághoz, kívülről tudnánk és naponta átélve elmondanánk, hiszen, ha van vétek (márpedig az van!), akkor az egyedül a **szeretetlenség**, mely minden gonoszság melegágya, s ettől bizony szenvedünk és szenvedést okozunk magunknak, felebarátainknak és Istennek. A Szentháromság ettől szeretne naponta megszabadítani bennünket úgy, hogy Ő minde előtt jobban szeretett bennünket. A „rosszakat”, akik hiánybetegség vagyunk és a szeretethiánytól szűkülünk, csak szeretettel lehet kigyógyítani, ahogy Pilinszky írja az Átváltozás című versében:

*Rossz voltam, s te azt mondtad,
jó vagyok.*

*Csúf, de te gyönyörűnek találtál.
Végig hallgattad mindig, amit
mondtam.*

Halandóból így lettem halhatatlan.

Szeretetlenségünk leépüléséből a szeretet Istene tud csupán felépíteni. Ám a szeretet titok és mélységes misztérium, melyben tükör által csupán homályosan látunk. Érzés? Készítés? Beállítódás? Magatartás? Mindegyik, ám egyik kategóriába sem fér bele teljesen. Odafordulás? Vonzódás? Érdeklődés? Kötdés? Érzelmű élmény? Mindez életszükségletünk, ám a szeretet ennél is több, különleges, sajátos. Hogy valakit, valamit miért szeretünk, azt meg tudjuk fogalmazni, ám a szeretet mozgatórugóját még csak nem is sejtjük. Könnyebben és egyszerűbben felcattanunk, kit és mit miért nem szeretünk és abból kitűnik, hogy Ő, az nagyon más, mint mi vagyunk, az is lehet, hogy vakfoltunk által pont azt áruljuk el így, mi mivé, kivé szeretnénk lenni, tehát a tudatlanunkban megbúvó vágyaink vetülnek ki s mindaz, ami számunkra, énünknek érték és fontos, s ahol mi még nem tartunk.

Akit és amit szeretünk, azt az énünkbe építjük, s ugyanakkor az énünkkel akar-

juk betakarni, mint szent Ferencet Assisi püspöke papi palástjába, mikor meztelenül mondta ki „Mi Atyánk...”. Magunkba veszünk és átadunk lényünkéből, személyiségünkéből egy darabot. A népi bölcsesség okosan mondja: „*Ki kivel hál, olyanná vál.*” A szeretet megnyitja az ÉN határait. Míg az izmusok, a totalitárius, diktatórikus eszmék masinériája görcsösen védi határait, mindent ellenőrzés és felügyelet alatt tart ami vele kapcsolatosan történik, mindenről tudni szeretne, addig a szeretet korántsem demokratikus, de még kevésbé diktatórikus, hanem liberális.

Általa az egyén számára a szeretett személy olyan tulajdonságai is elfogadottá válnak, amitől, míg szeretni nem kezdte, kiverte a víz. Egyedül a szeretet képes pozitív személyiségváltozást létrehozni. Holtból létezőt. Példának okáért: egy barátság átalakítja az értékrendünket, elménket, lelkünket. Ha elköteleződünk egy ügy mellett, egy lélekkel, megváltozik az addig róla alkotott, sokszor felületes és torz vélekedésünk. Minél jobban megismerünk valakit, vagy valamit, történelmet, életmeséjét, kialakul egy közös pozitív élmény, a jó kapcsolat élménye. Erőteljesen beindul az agyunkban a neurotranszmitterek (az információt az idegsejtek közötti továbbító, jelátvivő anyag – a szerk. megj.) és neuropeptidek (dopamin, noradrenalin, adrenalin, szerotonin, oxitocin, endorfin, corticotropin) termelése, melyek felelősek a bizalom-boldogság-szeretet részbeni megszületéséért. Beindul az érzelmi vonzalom, s ne szemérmeskedjünk „az” is, a ragaszkodás, az összetartozás élménye, az Ő (Isten, felebarát, ÉN) kitüntetett módon való kezelése, megközelítése, az érintések keresése, a közelség, az érzelmi kölcönösség.

Figyeljük meg magunkon, kire nézünk sokszor és hosszú ideig! Arra, akit szeretünk, kedvelünk, akinél arra törekszünk, tudjunk meg róla még többet, s hibái, botlásai még szeretetreméltóbbá teszik őt számunkra. A szeretet tehát ismerettség, közös, kellemes élmények sorozata nyomán jön létre. Istent Jézusban, magunkat és mindazokat, akikbe naponta belebotlunk – tehát felebarátunkat – egészen közről kell megismerjük, hiszen csak ekkor kerülnek elő azok a bizonyos személyiségjegyek, melyek szerethetők, s a hibák, melyek paradox módon még vonzóbbá tehetik őt.

A szeretet épít, elfogadást jelent, ronsolt énképünk megerősítését kínálja, nem kevésbé az oly gyakran emlegetett „flow” élményt. Így indul be a pozitív értékelés vonzódása bennünk a MÁS irányába, és megjelenik a szeretet négy arca: a sztorgé, az erosz, a szexus és a filia. Gyakran már az elemi társaság, az átlagnál kissé nagyobb odafigyelés, egy érintés a szeretet csírát erősíti.

Felmerül a kérdés: *Mi van akkor, ha képtelenek vagyunk szeretni?* Ha viszonozni sem tudjuk a kapott szeretetet? Naponta vétkezünk a szeretet Istene ellen! Elmagányosodunk, s az ilyen fajta izoláció nehezíti a szeretetkapcsolatok kialakulását. Már nem merünk szeretni, mert kora gyermekkori s a többi életfázisaink alatt átélt csalódások, kijózanodások, visszautasítások, bántások tudatlanunkban gátlások betonját építették ki bennünk. Védekező visszahúzódás ez, és kommunikációs képtelenség, nehézség, frusztráció által kiváltott düh, harag, agresszió, feszültség s mennyi kóros kompenzációs módok támadnak bennünk. Fellép a szeretetrelációk krízise, vagy elvesztése. Szomatizálódó erős szeretetlenség, szeretetlenség a jelenség oka.

Mindebből kiérezzük, hogy szeretetkapcsolatainkon keresztül sajátos információcsere megy végbe bennünk és a kötelékhálózatban. Testi-lelki-szellemi-érzelmi-értelmi tartalmak cserélődnek ki, melyek által akarva-akaratlan változunk s változtatunk. Beépülünk Isten, embertársaink s magunk szeretetébe. Átadunk magunkból és átveszünk másoktól puzzle-részleteket: értékeket, érintéseket. Adunk és veszünk, s így szeretetben korrigáljuk egymást, s engedjük korrigálni magunkat fentről, belülről s oldalról. Ez épít, serkent, beindítja a lebéult agyi területeket, hogy termeljenek szeretetet.

S az agapé szeretet? Az a Lélek gyümölcse! Az már a titkok titka s a szentek szentje. Ő is az előbbi négygel együtt tud együttműködni s építeni. Imádkozzunk érte!

Drenkó Zoltán

(A budapesti Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karán belül működő Pszichológiai Intézet szakemberei már hosszú évek óta végeznek mentálhigiénés képzést egyházunkban. Lelkipásztoraink közül többen elvégezték a képzést. Ha szükséges, keresse a környezetében lévő szakképzett lelkipásztorokat!)

A várandósság alatt és a szülés körül elhalt babák miatti gyász nem kap kellő figyelmet és támogatást. A Fórum az életért (Fórum života) immáron 15. alkalommal indította útjára Szlovákia szerte a Gyertya a meg nem született gyermekekért (Sviečka za nenarodené deti) elnevezésű kampányát.

Az október 1-től 2018. szeptember 5-ig tartó kampányon belül több helyen is imádkoznak a babájukat gyászoló családokért, megemlékeznek a várva várt, de meg nem született gyermekekről, a spontán és művi vetélés következtében eltávozott babákról és felhívják a társadalom figyelmét az élet egyediségére, értékére, valamint arra, hogy a fogantatástól egészen az utolsó pillanatig mindenkinek joga van az élet méltóságához. Ennek az írásnak az a célja, hogy felvillantsa a várandósság és szülés körüli időszakban elveszített gyermekek miatt érzett gyász attitűdjeit.

Az egészségügyi dolgozók

Hogy a kórházi tartózkodás alatt miképp viszonyulnak az egészségügyi dolgozók a gyászolóhoz, az nagymértékben befolyásolja a veszteség feldolgozását. A tapintat, a kedves szó, illetve annak hiánya, a ridegség, komoly, mély nyomokat hagy a gyakran sokkos, lefagyott állapotba került nők lelkében. Óriási a felelőssége annak az orvosnak, aki azt közli az édesanyával, hogy a baba, akit várva várt, súlyosan sérült, vagy még rosszabb esetben, meghalt. Sajnos, sok esetben az orvosi kommunikáció nem megfelelő, mert maga a szakember sem tudja, hogyan is reagáljon, milyen módon közölje a rossz hírt. Az orvosok képzésében ugyan is minimális óraszámokban foglalkoznak ezzel a témával. Hazánkban a pozsonyi székhelyű *Viaticus* nevű szervezet vállalta magára az egészségügyi dolgozók érzékenyítését, szakmai továbbképzését.

A tapasztalat sajnos gyakran az, hogy az egészségügyi dolgozók levegőnek nézik az anyát, a feje fölött intézkednek, mindenféle magyarázat, együttérzés nélkül.

Az első pillanatokban az anyák nem hiszik el a hallottakat, szükségük van rá, hogy ne hagyják őket magukra és lépésről lépésre magyarázzák el a teendőket. A kórházban, mikor arra kényszerülnek, hogy megszüljék halott gyermeküket, borzalmas traumán mennek át. A fizikai fájdalmak mellett a lelki teherrel is meg kell küzdeniük – nagyon nehéz elengedni kicsinyeiket, akikhez már ragaszkodnak. Nem ritka,

hogy emiatt sokkal tovább tart ez a folyamat és elakad a szülés. Jó lenne, ha a kórházi alkalmazottak tapintatosak lennének és a halott babáját szülő nőt nem hagynák a többi anyuka vagy a művi vetélésre váró nő mellett vajúdni, illetve, ha a személyzet támogatásával segítené őt a pici elengedésében.

Sajnos a mi társadalmunkban még nincs kultúrája és kialakított rítusa a halva született babától való búcsúzásnak. Legtöbbször csak elviszik a gyermeket, nem kezelik olyan méltósággal, amelyet a helyzet megérdemelne.

Nagyon nehéz kérdés, hogy a szülő nézze-e meg a gyermeket. Külföldön olyan lehetősége is van az anyának, hogy másnap nézheti meg a picit, hiszen az első pillanatban meghozott elhatározása még változhat. Nálunk sokszor döntenek a szülő helyett, megfosztva őt ezzel attól, hogy ő mondhatta meg, szeretné-e látni a picit.

Külön említést érdemelnek azok a családok, akiknél a vizsgálatok során kiderül, hogy sérült gyermeket várnak. A magzati diagnosztika viszont nem mindig pontos és néha nehéz előre megmondani, mekkora is a baj. Az orvosok többsége viszont automatikusan afelé tereli a szülőket, hogy szabaduljanak meg a beteg magzattól. Retentően nehéz helyzetbe kerül a szülőpár és sokszor nagyon gyorsan kell meghozniuk a döntést életről halálról. Ambivalens érzésekkel küzdenek, hisz ragaszkodnak gyermekükhöz, de sajnálják szenvedésre megszülni erre a világra. Nehéz döntés ez keresztyén és nem hívő szülőnek egyaránt, s gyakran tanácstalanság, önvád, csalódottság lesz úrrá rajtuk. Mire oda jut az anya, hogy aláírja döntését, borzalmas gyöttrődésen esik át, sokszor meg nem értett, megvetést tapasztalva a környezetétől.

Pszichés vonatkozások

A várandósság alatt, illetve a születés körül elhalt baba elgyászolása azért is nehéz, mert nincs semmi, amibe kapaszkodhatnánk, hiszen nincsenek emlékek, közösen megélt pillanatok. A fantáziánkban él tovább a gyermek, elképzeljük, milyen lett volna, hogy nézett volna ki, de nincs semmi konkrétum. Nehéz így a búcsúzás, az elengedés.

Gyakran szembesül a szülőpár a társadalom, a környezet részéről azzal a „biztatással”, hogy lépjenek túl a helyzeten, hiszen nem is élt még az a gyermek, majd lesz másik, felejtsek el. Ezzel, bár vigasztalni próbálnak, de fájdalmat okoznak, hiszen a szü-

lő fájdalma, gyásza nagyon is megalapozott és mély. A környezetet sajnos legtöbbször nem tud segíteni, nem tudják az emberek, mit is mondhatnának, ezért inkább kerülnek az anyát, apát, akik rövid időn belül magukra maradnak gyászukban, sokszor nem értve saját maguk érzéseit sem.

Érzelmi kavalkád borítja be őket, keveredik a harag, a fájdalom, a csalódottság, gyakran az önvád a „*hol, mit rontottam el?*” kínzó kérdése. Hibáztatják önmagukat, az orvost, Istent és nem tudják, hogyan lépjenek tovább. Sokszor azt sem tudják, mit is szabad érezniük. Nem egy esetben párosul mindehhez – az önvád érzése miatt –, hogy utálattal, gyűlölettel néznek más kismamára, babára. Nem tudják, hogy ebben az időszakban teljesen normális, hogy keverednek bennük efféle érzések is. Szerencsések, ha van kivel beszélniük, ha van olyan emberük, aki előtt nyíltan kimondhatnak bármit, vagy ha mellettük áll valaki, aki a gyakorlati, mindennapi dolgokban tud segítségükre lenni. Nincs okoskodásra, fecsegségre szükség, elég ott lenni, hallgatni, türellemmel, tapintattal viseltetni a másik iránt. Olyan egyszerűen hangzik és mégis milyen nehéz ez!

Az apa és az anya eltérő gyásza

Társadalmunkban a férfiak már gyermekkoruktól arra szocializálódnak, hogy érzelmeiket kimutatni gyengeség, sőt, szégyellni való, olyan lányos dolog...

Sajnos ez oda vezet, hogy felnőttkorukra sok mindent hordoznak magukban, s nem képesek beszélni róla, pedig ők is ugyanúgy szenvednek, éreznek, mint párjaik. Nekik nincs terük, lehetőségük, hogy megéljék a fájdalmukat. Ők azok, akik figyelmen kívül maradnak, hiszen valahogy mindig inkább az anya gyásza kerül előtérbe. A férfiak kimaradnak ebből és izolálva, kirekesztve érzik magukat. Kezdetben sokszor rájuk maradnak a mindennapok teendői, ezzel is próbálják óvni, védeni párjukat, igyekeznek erősek maradni, hogy támaszul szolgálhassanak. Mindez azonban érzéketlenségnek is tűnhet a nő szemében, s nemegyszer pont emiatt akad el a férfi és nő közötti kommunikáció. Az asszony nem érti, hogy lehet ilyen rideg, érzéketlen a párja. Miért nem beszél, miért nem mutatja ki, hogy neki is fontos volt a gyermekük. Nem szokatlan, hogy akkor omlanak össze a férfiak, mikor párjuk már jobban van, akár egy-két évvel a halál után.

(Folytatás a 9. oldalon)

(Befejezés a 8. oldalról)

Fennáll a veszélye annak, hogy a kapcsolatot a két fél közt megromlik, észrevétlenül is eltávolodnak egymástól, elakad a kommunikáció, szexuális problémák merülnek fel. Kevés szó esik arról, hogyan is viszonyuljanak ebben a nehéz időszakban az intimitásához, magához a szexuális együttéléshez. Eltérők lehetnek a vágyaik, szükségleteik, a véleményük arról, szabad-e, helyénvaló-e a szex. A nők gyakran félnek egy újabb teherbeeséstől, nem tudnak örülni az együttélésnek. Fáradtak, leverték, kedvetlenek, ami a férfiakban az elutasítás érzését kelti. A nők inkább vágnak pár kedves szóra, ölelésre, simogatásra, mint magára a szexuális aktusra. Ha a pár szőnyeg alá söpri ezeket a kérdéseket és nem mer őszintén, nyíltan hangot adni érzéseinek, ne csodálkozzunk, hogy a párkapcsolatok felbomlanak, a felek kifelé nyitnak és máshol keresnek megértést, elfogadást, szeretetet, vagy ha együtt maradnak is, akkor csak egymás mellett laknak, azt sem tudva, mikor veszítették el egymást. Mindketten boldogtalanul élnek egy kiüresedett párkapcsolatban.

Mit mondjunk a nagyobb testvérnek?

Gyakran a nagy kavalkád közepette nem marad idő arra, hogy a baba elvesztését megfelelően közöljék a nagyobb testvérrel. A szülőkre hirtelenjében rászakad a temetés körüli intézkedés, a halál hirtelensége és beborítja őket a fájdalom. Ebben a rohanásban a gyermek pedig magára marad és nem érti, mi történik körülötte. Nagyon nehéz kérdés, hogyan is közöljük vele, hogy várva várt testvére mégsem érkezik meg, vagy hogy pár napos, hetes, hónapos kistestvére miért hagyta ott a családot, hova tűnt hirtelenjében.

Meg kell említenünk, hogy nagyon sok gyerek éveig nem is tud róla, hogy anyukája elvesztette a babáját. A várandósság alatt történő vetélésről ugyanis gyakran hallgatnak, főleg, ha az a terhesség elején következett be, vagy ha a gyermek még kicsi. Nehéz helyzetbe kerül ilyenkor a szülőpár, mondjon-e valamit, vagy inkább hallgasson és „kímélje” meg ettől a gyermeket. Nálunk ugyanis nagyon sokan gondolják úgy, hogy jobb, ha a gyermeket kihagyjuk a fájdalomtól és pusztán szeretetből, óvni akarásból kirekesztik őt a gyászból, megfosztva őt ezzel attól, hogy megtanulja, a fájdalom, a búcsúzás életünk természetes része. Annyi mindenre tanítjuk meg gyer-

meinket, de erre a fontos dologra sajnos nem, ezért nehéz később felnőtt korukban megküzdeni a fájdalommal, szembenézni a gyással. Társadalmunkban nagyon eltérőek a vélemények arról, mi is a jobb, mi a helyes, mikor teszünk jót a gyermekkel. Ezek a gyermekek sokszor csak évek múlva, felnőttkorukban szembesülnek azzal, hogy volt egy elvesztett testvérük, esetleg egy ikertestvérük. Érzik, hogy valami titok, fájdalom lappang a családban, melynek éveig nem voltak részesei. Generációról generációra száll a titkolózás, a tabu, csendes fájdalmat, bezárkózást idézve elő.

Mit is mondjunk a gyermeknek? Hogyan mondjuk el, amit magunk is alig tudunk felfogni? Olyan kérdések ezek, melyekre nehéz egyértelmű választ adni. Hiszem, hogy bármilyen kicsi is a gyermek, érzékel, hogy valami történt. Ha már olyan korban van, hogy tudott a testvéréről, a várandósságról, semmiképpen sem szabad eltitkolni előle a történeteket, mert nem fog-

ja érteni, miért nem érkezett meg a kistestvér. A gyermek gyásza, halálról való elképzelése életkora előrehaladtával változik, épp ezért fontos, hogy korának megfelelő módon szembesítsük őt a történetekkel.

Mikor jöjjön a következő baba?

Mikor lehet újra babám, mikor vállalhatok egy újabb terhességet? – fogalmazódik meg a kétségbeesett kérdés sokszor már közvetlenül a történetek után. A nők egy része arra vágyik, hogy mihamarabb legyen egy újabb kisbabája, mások pedig elrettennek a terhességtől, egy újabb csalódástól, kudarctól tartva. Sokszor az orvos, a nővér is arra biztat, hogy vállaljanak másik gyereket, a környezettől is azt hallják, hogy segít, ha újabb baba jön.

Mi tehát a helyes válasz erre a kérdésre? Egyértelmű választ nehéz erre adni. Ter-

mészetesen jó, ha a méh, a szervezet is gyógyul, regenerálódik, ezt mindenképpen az orvossal is szükséges egyeztetni. Nehezebb válaszolni arra, hogy a lélek mikor áll készen egy újabb baba fogadására. Ha túl korán jön a következő terhesség, az anyát érzelmileg megterhelheti, hiszen még gyászol, sőt, az is lehet, hogy valahol elakadt a gyászfolyamatban, s emiatt esik nehezebbre igazán örülni az új babának. Egyrészt örül, sóvárog a pici után, másrészt tele lehet rettegéssel, önváddal. Mielőtt egy újabb terhességre vállalkozik a pár, jó, ha őszintén szembe tud nézni saját magával, érzéseivel, gyászával.

Segítség

Magyarországon és a világ más országaiban számos helyen tartanak „Vendégbabák” elnevezésű gyászcsoportokat, ahol nők és férfiak egymást segítve, sorsközösségben dolgozzák fel gyászukat és keresik a továbblépés lehetőségét.

Nálunk, Szlovákiában is van már lehetőség segítséget kérni magyar nyelven is, akár egyéni beszélgetésekben, akár gyászcsoporthoz tartozó sorstárs csoport keretén belül. A 6-8 fős csoport tagjai tíz alkalommal, kététhetente találkoznak. A beszélgetős esteken bővebb tájékoztatást nyújtunk arról, miben segíthet a párkapcsolati tanácsadás, valamint, hogy miért jó, ha átéléseinkről csoportban is tudunk beszélgetni. Részletes tájékoztatás hangzik el a gyászcsoporthoz tartozásról, annak működéséről.

Szeretném biztatni mindazokat, akik személyes tapasztalataikat szeretnék megosztani, illetve nyitottságot, felelősséget éreznek a környezetükben élő gyászolókat iránt, jöjjenek el, beszélgessünk, emlékezzünk, imádkozzunk együtt!

Bővebb információ a kudrna maria@gmail.com e-mail címen kérhető.

Kudrna Mária

Olyan világban élünk, amelyben minden: a reklámok, a kirakatok, a barátok azt sugallják: kívánd, jár neked, boldogtalan leszel nélküle! Csapdába kerültünk, azon versenyzünk, kinek tud többet a telefonja, számítógépe, csillogóbb a haja, feszebb a bőre. Csakhogy akármennyi extra „kütyünk”, autónk, bútorunk is van, szemernyi se lettünk boldogabbak. A nagy „példaképek”, a sztárok zsinórban lesznek öngyilkosok, halnak meg kábítószer túladagolásban. Valahogy meg kellene állnunk, az igazi értékek felé kellene fordulnunk. A mai életfelfogás szerint hitünk hősei igazából „lúzerek” voltak, hisz a legszükségesebbet: házat, telket, lovat sem tudták a gyermekeikre, családjukra hagyni. DE hagyta ránk mást, fontosabbat, igazi gazdagságot... Bruno Ferrero meséje jutott eszembe: „Egyszer volt egy remete, aki szégyességben éledélt és faluról falura járva Istenről és az Ő jóságáról, szeretetéről beszélt. Kevéssel is beírta, vacsorája gyakran csak egy kis darabka kenyér, és pár korty forrásvíz volt.

Egy este, amikor leült a kedvenc fája alá imádkozni, egy izzadt, lihegő parasztember futott hozzá és ezt mondta:

– Add ide a drágakövet!

– Miféle követ?

– Tegnap álomban megjelent az Úr és azt mondta, hogy ma este találkozni fogok a fánál egy remetével, aki majd ad

Hová ment a nagypapa?

Emma és a nagymamája tulipánt visznek a nagypapa sírjára és arról beszélgetnek közben, hogy Isten még az elhullott verébről is tud, és hogy a mennyország mennyire csodálatos és különleges hely, ahol egyetlen ember sem lesz szomorú és magányos.

És ami még csodálatosabb: ott majd mind újra találkozhatunk.

101 karácsonyi fejtörő

Akár adventi naptárként is szolgálhat ez a könyv, hiszen 101 fejtörője napról napra vezethet el karácsonyig. A feladványok közt akad, amit színezní, számolni, összepárosítani, beragasztani kell. Segít az adventi várakozás idejében a figyelmet az igazán fontosra irányítani.

(Mindkettő könyvet a Kálvin Kiadó adta ki, megrendelhetőek a kálvinkiado.hu címen.)

Kívánod? Inkább mérlelj!

nekem egy olyan drágakövet, amely mindenkinél gazdagabbá tesz!

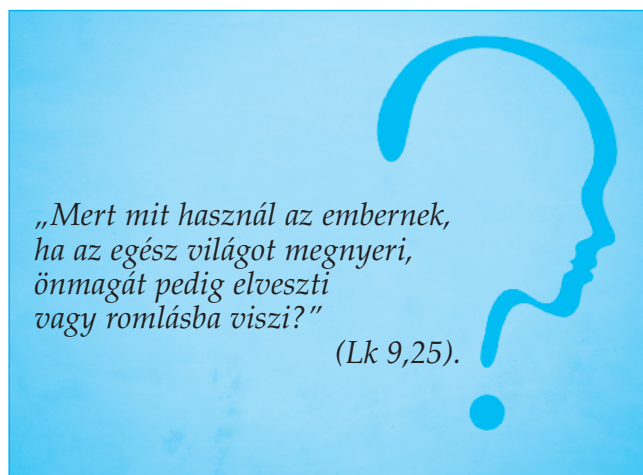
A remete, miután hosszasan kotorászott a tarisznyájában, előhúzott egy szikrázó gyémántot és átadta:

– Pár nappal ezelőtt találtam, tessék, a tied lehet.

Az ember lenyűgözve nézte a követ. Ez lehetett a világ legnagyobb drágaköve. Hazaszaladt vele. Otthon a párnája alá tette. Lefeküdt, de nem jött álom a szemére, forgolódott, gondolkodott. Hajnalban visszaszaladt a remetéhez és ezt mondta:

– Add nekem a gazdagságot, amely megengedi neked, hogy csak ilyen könnyen ideadd azt a gyémántot!”

Somogyi Laura

Időutazás a királyok és próféták korába

Kikre szokás azt mondani, hogy siserahad? Hogy nézett ki a mai hárfá öse, amin Dávid is játszott, és milyen volt a parittyája? Hány évszak van Izráelben? Miért volt a szeráfoknak hat szárnyuk? Hogy készül a cimesz, a hagyományos zsidó újévi étel? Milyen fajta lehetett az a nagy hal, amelyik elnyelte Jónás prófétát? Ilyen és ehhez hasonló kérdésekre is választ találhatsz az Időutazás a királyok és próféták korába című könyvben.

Harminc öszö-vetségi történeten keresztül kalauzol a szerző játékosan, érdekes feladványok megoldására ösztönözve és szórakoztatva, vezet vissza a Krisztus születését megelőző időkbe.

(A könyv a közelmúltban jelent meg a Harmat Kiadó gondozásában, az érdeklődők a kiadó honlapján megrendelhetik: www.harmat.hu)

Szeptember 17-én került sor a kassai Magyar Református Központ átadására, mely épület a Fiatal Reformátusok Szövetségének lesz a központja, valamint református hitéleti, közösségi és kulturális célokat is fog szolgálni.

A Firesz 2002-ben vásárolta meg a romos állapotban lévő egykori polgárházat, mely épületnek mára a teljes felújítása a Magyar Kormány által 2015-ben folyósított 222 millió forintból valósulhatott meg. Az átadási ünnepség a kassai református templomban

Fotó: Szarvas László

Az épület átadása zajlik.

zajlott. **Fazekas László** püspök az *Ef 3,14–18* alapján mondta el ünnepi igehirdetését. Örömmel konstataulta, hogy Istennek hála, az Egyetemes Egyház egész területén erősödnek a „kőfalak”, ami jövőt jelent a számunkra. **Balog Zoltán** emberi erőforrások minisz-

Verseny és orgonaszentelés Jókán

Az Úr Jézus iránti hálával gondolok vissza október 14-re, amikor ismét sor került Jókán a keresztyén szavaló- és prózazámuló versenyre.

Tizennégy gyermek vett rajta részt, akik mindnyájan nagyon szépen teljesítettek. Az alkalmat közös énekléssel kezdtük, majd **Virág Szilvia** dunaszerdahelyi beosztott lelkész a *Zof 3,17* alapján biztatta áhítatában a gyerekeket, hogy az Úr örömét leli mindnyájukban, függetlenül attól, hogy milyen eredményt érnek el a versenyen. A zsűrizés nehéz feladatát **Bereznay Lídia**, **Somogyi Laura** és **Gyurkovics Árpád** pedagógusok végezték. A verseny két kategóriában zajlott és többek között Túrmezei Erzsébet, Bódás János, Siklós József és Győri József költeményei hangoztak el, amelyek mind az Úr Jézus szeretetéről és Isten hatalmáról tettek bizonyosságot. Az eredményhirdetésre délután került sor, amelynek során a helyezettek mellett mindenki más is kapott ajándékot.

Munkatársi hétvége

A Firesz – Duna Menté őszi munkatársi hétvégéjére október 20. és 22. közt Alistálon került sor, ahol nagyjából 30-35 önkéntes értékelte ki az idei év alkalmait, illetve fogott hozzá a jövő évi program tervezésének.

Abból a szempontból is fontos volt ez a hétvége, hogy most került sor a szervezeten belüli tisztújításra is – a közgyűlés megválasztotta a következő három évre a vezetőség és ellenőrző bizottság tagjait. Az új vezetőségi tagok: **Chrén Veronika**, **Tóth Veronika**, **Édes János**, **Gaál Zoltán** és **Szabó András**, míg a két új ellenőrző bizottsági tag **Szabó Eszter** és **Záhorszky Zsuzsa** lett.

A jövő nyári Élesztő szervezése is elkezdődött ezen a hétvégén. Aki lelkes önkénteseink mellé szeretne bekapcsolódni, az jelentkezzen az eleszto@firesz.sk e-mail címen. **Bugyi Ágnes**

tere Szabó Dezső mondatát, hogy „minden magyar felelős minden magyarért” kiegészítette azzal, hogy minden keresztyén is felelős minden keresztyénért. Először is azokért – mondta – akiket az Úr Isten oda állított mellénk. Hangsúlyozta, hogy a Szlovákiában élő reformátusoknak különleges küldetés adatott, mert olyan egyháznak a hívei, ahol együtt vannak a szlovákok és a magyarok. **Kiss Miklós**, a Firesz jelenlegi elnöke azért adott hálát, mert meglátása szerint Isten utat nyitott ott, ahol emberileg elfogytak a lehetőségek: az új központ megvalósulása felelet az imáknak.

Géresi Róbert püspökhelyettes, aki ott volt a kezdeteknél is, az épület átadását hatalmas lehetőségnek tartja, hiszen a felvidéki református egyház nem teheti meg, hogy bezárkózik a templom falai közé, hanem a világban kell bizonyosságot tenni a hitünkről. A felújítás menetéről **Krcho János** építésmérnök adott részletes tájékoztatást.

A helyi magyar gyülekezet képviselőjében **Orémus Zoltán** esperes, a gyülekezet lelkipásztora mondta el igei köszöntését és a zsolnári szavaival vallotta: „Részeid szépen illenek egymáshoz”, azaz a város magyar történelmi múlttal átítatott épületeinek sorát egészíti ki az átadott központ. Kifejezte óhaját: „jelenlenség az épület fiatalos lendületet adó otthont a lelki életnek az építésében!”

A hálaadó istentisztelet Fazekas László püspök áldásmondásával és a nemzeti imádság eléneklésével zárult. Az érdeklődőknek ezt követően lehetőségük nyílt megtekinteni az épületet és a Soli Deo gloria kiállítását.

Iski Ibolya

Bízom benne, hogy a megtanult verseket és a történeteket az Úr fel tudja használni mind a gyermekek, mind pedig a felkészítők és valamennyi résztvevő életében.

✦

Október 21-én orgonaszentelésre és koncertre került sor a jókai református templomban. Az alkalom a 48. Szenczi Molnár Albert Napok keretén belül zajlott.

Az istentiszteleten **Somogyi Alfréd**, a pozsonyi egyházmegye esperese prédikált, igehirdetése alapjául a Salamon templomszentelési imádsága szolgált. Az igehirdetés után **Hamerlik Rudolf** tartott egy rövid előadást az orgona történetéről és felépítéséről, majd a galántai származású, jelenleg Münchenben élő **Lelovics Katalin** orgonaművész adott elő nyolc csodálatos zeneművet. Az istentisztelet végén **Molnár Rudolf** gondnok a *Lk 5,10* és az *Ez 3,16–21* igék alapján köszöntötte **Kiss Tibort**, a gyülekezet lelkészét, aki októberben töltötte be 40. életévét és immár 15 éve szolgál a jókai gyülekezetben. Az együttlét szeretetvendégséggel folytatódott. Istennek legyen hála ezért az áldott alkalomért! **Görföl Eleonóra**

A Firesz – Duna Menté vezetőségének és ellenőrző bizottságának frissen megválasztott tagjai.

„A teljes Írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre; hogy az Isten embere tökéletes és minden jó cselekedetre felkészített legyen” (2Tim 3,16–17).

Új sorozatunk a diakóniai szolgálat elvi, gyakorlati és aktuális kérdéseit és eseményeit szeretné hírül adni. Az érdeklődők időről-időre eddig is találhattak tudósításokat a Diakóniai Központ munkájáról, mivel azonban (hála az Úristen szolgálatra szólító hívásának) a hírül adásra érdemes események és a gondolkodásra szólító elméleti kérdések gyűlnek és rendszeressé váltak, ezért szeretnénk állandó rovatot szentelni a témának.

Talán nem is lehetne alkalmasabb időpontja eme rovat indításának, mint a reformáció 500. évfordulója, hiszen nincs is olyan teológus, aki Kálvin Jánosnál fontosabbnak tartotta volna a szeretetszolgálat végzését. A következőket olvashatjuk erről a fő művében, az Institutióban: „...a diakónusi szolgálatnak két neme volt, az egyik azzal szolgált az egyháznak, hogy a szegények ügyeit intézte, a másik magukat a szegényeket gondozta.” Más kifejezés szerint ugyanő ezt írja: „A szegények közvagyonának sáfárai.”

A fenti szavakból jól kitűnik, hogy a diakónusnak a látogatás és a gyűjtések szervezése az elsődleges feladata. A Diakóniai Központ is igyekszik ezt a feladatkört betölteni, hiszen alapvető feladata, hogy az egyház szeretetszolgálati tevékenységét szervezze.

Ez egyben azt is jelenti, hogy nem akarja ezt a szolgálatot a gyülekezetek helyett, hanem éppen ellenkezőleg, azok megsegítésére végezni. A fenti igéből és Kálvin szavaiból is jól kitűnik, hogy a szeretetszolgálat végzése természetes következménye az igére való odafigyelésnek és a Krisztus kegyelme megtapasztalásának. Ez azt is jelenti, hogy a diakónia végzése nem csupán a gyülekezet és az

egyház feladata, hanem annál több: identitásképző tényezője. A Szentírás hűséges olvasása és az igazságra való nevelés célja, hogy az Isten embere minden jó cselekedetre felkészített legyen. Nem arról van tehát szó, hogy a szegények és elesettek felé végzett szolgálatot minden gyülekezetnek végeznie kell, hanem arról, hogy a gyülekezetet arról lehet megismerni, hogy szeretetszolgálatot végez. Hiszen mindig vannak nálunk rászorulók, szegényebbek.

A kapott adományokkal pedig úgy kell elszámolnunk, mint a vetőmaggal, amely megteremti a lehetőséget az ige hirdetésére. Gazdagon kell vetni az igemagot, nem félve attól, hogy néhány majd az útfélre esik. Ez az egyetlen feltétele a szolgálat végzésének. Hiszen hiába vannak meg az anyagi feltételek, ha nincs mögötte lelkiület. Lelkiület nélkül az egyház csak templomépületek összessége, „református skanzen”, ahol hagyományokat igyekszünk őrizni, de nem a Krisztus élő és szolgáló teste. Ezért arra szeretnénk biztatni minden gyülekezetet, találja meg azt a szolgálatot, amelyre elhívást kapott, és amellyel kiléphet a templom falai közül. **Haris Szilárd**

SZUBJEKTÍV

Egy fel nem állítható szobor...

...esete kapcsán a „fasiszta“ Wass Albert gyönyörű Előhang, című verse jutott eszembe:

Volt egyszer egy ember, aki az ő háza udvarán oszlopot épített az ő Istenének. De az oszlopot nem márványból faragta, nem

De az oszlop csak épült, egyre épült, mert az ember hittel a szívében építette az ő Istenének.

És amikor az oszlop készen állott, az emberek még mindig nevettek és azt mondták: majd a legelső szél összedönti.

És jött az első szél: és nem döntötte össze.

És az emberek, akik ezt látták, csodálkozva összesúgtak és azt mondták: varázsló. És egy napon berohantak az udvarára. és leöntötték az ő oszlopát.

És az ember nem szitkozódott és nem sírt, hanem kiment megint az ő udvarára és hittel a szívében kezdett új oszlopot építeni az ő Istenének.

És az oszlopot most sem faragta márványból, sem nem építette kőből, hanem megint sok-sok apró homok-szemcséből és a homok-szemcséket köddel kötötte össze.

Én csak egy szöke falusi tanítónő vagyok, a világot eléggé leegyszerűsítem magamnak: fehér-fekete alapon itélek meg sok mindent. Az indulatok alapján most is csak azt látom, hogy van az EGYHÁZ és barátai, és vannak az ellenségei (az istentiszteletet megakadályozók, akik még a reformáció 500. évében sem restellnének elvenni annak vívmányait, pl. a gyülekezetek önrendelkezési jogát.)

Ki-ki besorolhatja magát, ahova akarja...

„Erről ismerhetők meg az Isten gyermekei és az ördög gyermekei: aki nem cselekszi az igazságot, az nincs Istentől, és az sem, aki nem szereti a testvérét” (1Jn 3,10).

–sl–

kőből építette, hanem ezer meg ezer apró csillámló homok-szemcséből, és a homok-szemcséket köddel kötötte össze.

És az emberek, akik arra járva látták, nevettek rajta és azt mondták: bolond.

És jött a második szél: és az sem döntötte össze.

És akárhány szél jött, egyik sem döntötte össze, hanem mindegyik szépen kikerülte az oszlopot, amely hittel épült.

Komaróc

A komaróci református gyülekezet (amely a szeszai anyagyülekezethez tartozik), szeptember 24-én tartotta ünnepi megemlékezését a reformáció 500. évfordulójáról, erről a sorsfordító eseményről.

Parti Tibor helybeli lelkipásztor köszöntötte a meghívott vendégeket és az egybegyűlteket. **Balassa Zoltán**, kassai történész igényesen és magas színvonalon összeállított előadásban vázolta a korabeli állapotokat az egyházban és a reformáció hatását Európa különböző országaira, majd térségünkre. Név szerint említette a reformáció tanainak aktív terjesztőit Európa-szerete.

Értékes előadást hallhatunk **Buza Zsolt** rozsnói lelkipásztortól is, aki a reformáció eszközeiről és azoknak a magyar nemzeti fejlődésre gyakorolt hatásáról érteke-

Balassa Zoltán előadását hallgatja a gyülekezet.

Barsbese

Október 1-jén ünnepelte a barsbesei gyülekezet a reformáció évfordulóját.

Dukon András, a gyülekezet lelkésze a *Zsolt 95,1–2* verseivel köszöntötte az ünneplő sereget. Isten ígését és annak üzenetét a *Ruth 1,6* alapján **Kassai Gyula**, a barsi egyházmegye esperese tolmácsolta. Naomi a tragédiákat követően elindult haza, s a hívő szót nem embertől, de Istentől kapta. Isten szólt 500 éve is, hitvalló őseink tehát nem emberi szóra keltek fel – hangzott el az igehirdetésben. Az úrasztalától a történelmi visszatekintést a helybeli lelkész ismertette, rámutatva arra is, hogy nemcsak a reformáció 500. évfordulója van, de méltó emlékezni a debreceni zsinat 450. és a galántai zsinat 425. évfordulójára is, amikor is őseink elfogadták a II. Helvét hitvallást és a heidelbergi kátét hitvallásként, illetve megerősítették annak elfogadását. Ezt követően **Kálnay**

Újlót

Október 15-én hálaadással emlékezett az újlóti gyülekezet a reformáció 500. és a templom építésének 135. évfordulójára. Erre az ünnepségre a gyülekezet logót és kerámia poharat is készített.

Fazekas László püspök az *Ef 2,8* alapján hirdette az ígét, hangsúlyozva, hogy életünk megreformálásának az ige alapján kell történnie. **Kiss Éva** szavalata után Fazekas László leleplezte az emléktáblát, melyen a következő ige olvasható: „Álljatok meg a hitben” (*1Kor 16,13*). A reformációhoz akkor leszünk hűek, ha életünket hozzáigazítjuk Jézus Krisztushoz, Isten Fiához, az evangéliumhoz – mondta többek közt beszédében **Kassai Gyula** esperes. A helyi gyülekezet Remény énekkara tett ezt követően énekszóval tanúbizonyságot Isten nagyságáról, majd pedig a történelmi visszatekintést **Papp Attila** gyülekezeti tag tartotta, aki néhai Kocsi János templomépítő gondnok szépunkája. Áttekintésében rámutatott arra, hogy nem volt egyszerű eleink élete, gyakran nélkülözés és küzdelmek árán tudták csak gyakorolni vallásukat, mégis hatalmas dolgokat tudtak megvalósítani. 1882-ben fél év leforgása alatt felépült Újlóton a templom, és fel is szentelték azt.

Az ünnepség a templomkertben folytatódott egy cédrusfa elültetésével, ahol **Sugár Tamás** nagyigmándi lelkész mondott beszédet, mivel hajdan a templom alapköve néhai Szentkúti Kiss Ká-

zett. Az egybegyűlteket élvezhették a kassai magyar református gyülekezet mellett működő Laudate Dominum énekkar szolgálatát **Kovácsné Palsó Edit** karmester vezetésével és **Nataša Kőtelešová** fuvolaművész közreműködésével. Énekkal, zenével dicsérték az Urat gyönyörű előadásukkal.

Ezt követően megtekinthették a reformáció korát bemutató kiállítást, mely vándorkiállítás formájában eljutott több gyülekezetbe. Az előadások közötti szünetben és a megemlékezést követően a jelenlévők szeretetvendégségen vettek részt.

Szaniszló Sándor

Csenge szavalata, majd pedig egy emléktábla leleplezése következett, mely mozzanat elvégzésére **Kiss Ilona** és **Nátek Sándor**

Dukon András lelkipásztor

nyugalmazott lelkészek lettek felkérve. Az emléktábla alá egy-egy szalagot helyeztek el a pozbai, a barsbaracscai és az újlóti gyülekezetek képviselői. Az ünnepnapot a besei-pozbai vegeskórus szolgálata tette emlékezetesebbé. Az istentiszteletet követően a templom mellé el lett ültetve a reformáció fája, egy díszmeggyp.

A himnusz eléneklése után szeretetvendégségre várták az ünneplő gyülekezetet.

Sándor Veronika

rolly lelkészsége alatt lett elhelyezve, aki Nagyigmándon fejezte be lelkészi szolgálatát, ott is van eltemetve. A magyarországi lelkész elmondta, hogy a reformáció fája az egység fája, ami egyben az életet is szimbolizálja. A beszéd elhangzása után **Konkoly Viktor**ia elénekelt a magyarok világhimnuszát. Ezt követően pedig **Fekete Vince** főgondnok, az egyházmegye, a nagyigmándi, a pozbai valamint az újlóti gyülekezet gondnoka az egység nevében elültette a reformáció emlékfáját. Az ünnepség befejező aktusaként a megemlékezők közössége tiszteletét leróva állt meg néhai Kocsi János templomépítő gondnok sírjánál. Itt néhai Kocsi János gondnok ükunokája, **Papp Sándor**, a gyülekezet jelenlegi gondnoka átvette az emléklapot, ami elődje emlékének tiszteletére lett készítve. Az apostoli hitvallás elmondása után a 90. zsoltár első verse lett elénekelve, majd áldáskívánással ért véget a megemlékezés.

A vendégek a kultúrházban régi könyvek kiállítását, valamint a gyülekezet életét bemutató vitített képeket tekinthették meg.

Ezen az ünnepségen jelen voltak a regionális televízió munkatársai is, akik felvételt készítettek az ünnepi eseményről. A film egy időkapcsolóba kerül, amit majdan a reformáció 600. évfordulóján nyithatnak fel.

Köszönet illeti a gyülekezet tagjait az egész éves szolgálatokért, amit a reformáció évfordulójának alkalmából végeztek!

–sv–

Rozsnyó

A Rozsnyói Református Egyházközség október 15-én fogadta a Szatmárnémeti Református Egyházmegye Lelkészkórusát.

Az istentiszteleten jelen sorok írója köszöntötte a partiumi vendégeket és a gyülekezet tagjait, utalva az öszösvetségi nép Úr általi reformációjára. A prédikáció közös biznyságtételként hangzott.

A partiumi testvérek csoportja.

Rimaszombat

Október 21-én a Sola Schola Napon nem volt sem szoborállítás, sem címeravatás, sem 500-as torta, sem szentkövek örökbefogadása... Nem! Ezt mind nem akartuk. Volt belőle már épp elég, talán meg is csömörlött tőle a lélek. De volt sok lelkes tekintet, jó pár kedves szó, beszélgetések, találkozások, átölelések, kézen fogások, közös étkezés és legfőképpen DICSŐÍTÉS. Ez volt az az alkalom, aminek egyetlen célja Isten felmagasztalása volt!

Tettük ezt sok-sok énekkel, odaszánt szívvel, trombita- vagy hegedűszóval, csodálatos harmóniákkal, melyek az orgona sípjain keresztül emelték fel lelkünket. Ez volt az a hely, ahol a „hivatalos” és a „világi” ugyanúgy imádkozott, ugyanúgy olvasta az ígét... papírlapról vagy mobilalkalmazásból... mindegy!

Tudom, elfogult vagyok. Vállalom. Szeretem csinálni. Szeretem kinyújtani a kezem és beinteni: szóljon... hadd szóljon! Szóljon Neked, Uram! Mert Te vagy mindenek Ura, királyok Királya! Téged illet minden dicséret! Az ötszázért, az ezerért, a tegnapért és

Barsbaracska

Október 22-én zajlott a barsbaracscai gyülekezet reformációs megemlékezése.

Isten igei üzenete alapján (Ef 1,22–23) Kassai Gyula, a barsi egyházmegye esperese tartott igehirdetést. Elmondta, hogy egyedül Isten ígéje a megtartó erő, hirdette, hogy Krisztus a mi életünk alapja is, ahogy a reformáció számára is Krisztus jelentette az alapot.

A reformáció korának történelmi eseményeit Dukon András, a gyülekezet lelkésze ismertette, aki rámutatott arra is, hogy a vallásgyakorlat tiltása miatt akkoriban családoknál tartottak biblia- és imaórákat az emberek. Az ünneplő hívek megtudták, hogy a türelmi rendelet előtt a barsbaracscai gyülekezet anyaegyházközségként tartozott a komjáti egyházmegyéhez, s ekkor leányegyházközségként hozzá tartozott a pozbai gyülekezet. Ám az üldöz-

Kövecses

Több szálon futottak a gondolatok október 28-án Kövecsesen azon az ünnepi istentiszteleten, amelyen a reformációról emlékeztet meg a helybeliek, felidézve a hit és haza hőseinek emlékét.

Először a gyülekezet iskolájának a növendékei tettek biznyságot hitükről és vallottak az aradi vértanúk kitartásáról. Havran Dániel igecskora, Varga Fábián és Korintus Sára történelmi kort felidéző szavai, Juhász Gyula Vértanúink című verse Varga Dávid, Tímár Zoltán Botond, Várady Eszter és Havran Tamás tolmácsolásában megörökítette az 1848/49-es forradalmi pillanatot és annak tanúságát. Badin Szilárd hegedűszólója, Várady Eszter, Badin Flóra és Veres Saskia citerakísérete, valamint Uličny Lucia és Baffy Anna duettje a kesergő és a reménykedő magyarok fohászait hozta közelebb.

Ezután partiumi vendégeink tették emlékeztetéssé számunkra a reformáció áldásait. A Szatmári Református Egyházmegye Lelkészkórusa, Higedy Gyöngyi karnagy vezetésével számtalan ismert énekeskönyvi zsolnárt és dicséretet hozott közénk. Az ígével, zsolnárral, dicsérettel, istenes-népénekkel, imával, népdallal, himnuszokkal fűzérbe font zenés istentisztelet nagy élmény volt mindenki számára, aki betért templomunkba.

Aldott legyen az Úr, aki a reformáció évfordulója alkalmából ilyen gazdagságot készített nekünk!

Buza Zsolt

a máért. Mert Te minden szobor és villogás ellenére hívogatsz, mert a mában akarsz velünk együtt lakni.

Neked pedig, aki eljöttél, köszönöm, hogy ott voltál, énekeltél, olvastál, zenéltél, szolgáltál, buszt vezettél, osztottál és takarítottál, izgultál és pityeregtél. Köszönöm, hogy Testvéred lehetek, és hogy ezáltal engem gazdagítasz! SDG!

Süll Kinga

Fotó: Szarvas László

tetések éve alatt úgy megfoghatkozott a barscsakai gyülekezet lélekszáma, hogy megfordult a helyzet.

Szabó Erik szavaltatát követően az egységesített, egyházmegyei emléktábla leleplezését Kiss Ilona és Kiss Pál nyugalmazott lelkész házaspár végezte el. A táblán a következő ige hirdeti Isten dicsőségét: „Jézus Krisztus tegnap és ma és örökké ugyanaz” (Zsid 13,8). Az emléktábla alá egy-egy szalagot helyeztek el a helybeli, a pozbai, a barsbesei és az újlóti gyülekezet gondnokai. Hajtman Livia operetténekes énekét hallva sokak szeme könnybe lábadt...

Mivel a reformáció évfordulója mellett a templom felújításáért is szólt a hálaadás, ezért nem maradhatott el a munkálatokról szóló beszámoló sem. A templomkertben egy frissen ültetett japán juhar emlékeztet a reformáció 500. évfordulójára. A kopjafa megkoszorúzását követően szeretetvendégséggel zárult a megemlékezés.

–sv–

Az istentisztelet keretében a gyülekezet újra leleplezte Huszti Mihály gályarab-prédikátornak 1932-ben készített, a sajkóeszi leromlott református templomból átmentett, újraciszolt emléktábláját. Jelen sorok írója, helybeli lelképásztor elmondta, hogy a reformáció (Folytatás a 15. oldalon)

Kövecses

(Befejezés a 14. oldalról)

máció is hasonló céllal bontakozott ki, mint amiért az emléktábla újracsiszolása történt: „*tárjuk fel, majd pedig fényezzük ki az emberi tévelygés üszke alól az egyetlen létező alapot, az igében megnyilvánuló Krisztust*”. Csizi Lilla, a Tompa Mihály Református Gimnázium diákjának szavalata után átadták a templombelsőben azt a pirográf emléktáblát is, amely a II. világháború végén a

Diósförgepatonyi hálaadás

Negyven évvel ezelőtt szentelték fel a diósförgepatonyiak modern, skandináv stílusban épült új templomát. Az idei évben pedig sikerült különböző források felhasználásával felújítani a veszélyessé vált tornyát. Mindezekért ünnepi istentisztelet keretében 2017. október 22-én adott hálát a gyülekezet közössége.

Az alkalom Tompa Veronika lelkipásztor igehirdetésével kezdődött, aki a Zsolt 33 alapján szólt a templomáért hálát adó gyülekezethez. Elmondta, milyen nagy szükség volt az elődökre, az ő hitükre, az Istenre figyelésükre, hogy ma is lehessen hálaadó gyülekezet, amelyik bűnvallásra, bűnbánatra hajlandóan, cselekvésre legyen kész. A templom építésével kapcsolatban felidézte

kövecsesiek által a felszabadítókból megszállókká váló szovjet csapatok elől a templomba bemenekített magyar zászló rejtékhelyének legendáját örökíti meg. A templomi istentiszteletet követően a templom előtt – Fürjes László, egyházközségi gondnok avató beszédével – leleplezték a kettős irányú emlékezés emlékfáját is; majd a kopjafa szimbólumrendszerét a helybeli lelkipásztor mutatta be. A nemzeti imádság és a Szózat felhangzása után az ünnepi gyülekezet szeretetvendégséggel zárta alkalmát.

Rákos Loránt

a negyven évvel korábbi körülményeket, valamint a jelen történéseit.

Somogyi Alfréd, a Pozsonyi Református Egyházmegye espere elmondta, hogy a negyven éves jubileumról neki Izráel népének a pusztai vándorlásos 40 esztendeje jut az eszébe. Egy bátor áthallással biztatta a diósförgepatonyi gyülekezet tagjait: amikor Isten népének az életében eltelt ez a negyven év, elértek egy fontos határhoz. A gyülekezet feltételei is adóttak, hogy erősödjenek. Az ősök azt kapták feladatul az Úrtól, hogy építsenek, az utánuk jövőök pedig azt, hogy megtartsák mindazt, amit örökölték és továbbadják az utódoknak, hogy mindig legyen Istennek gyülekezete.

Ezt követően Tompa Veronika felidézte a templomépítés rövid történetét.

-ii-

NEKROLÓG

A nagyráskai gyülekezet egykori presbiterét, Kacso Ferencet szeptember 25-én hazahívta az Úr. Az elmúlt 15 évben többféle betegséggel küzdött. Négy évvel ezelőtt elvesztette egyik lábát, melynek következtében kerekesszékhöz, illetve elektromos kocsizhoz kötve élte mindennapjait. Nagy törést jelentett ez számára. A nehézségek, bajok ellenére azonban az Úrba vetette bizodalját.

Október 8-án Perbetén kísértük utolsó földi útjára Nagy Lajos nyugalmazott lelkipásztort, esperest, teológiai tanárt, akít a Teremtő hosszú és súlyos betegséget követően, életének 75. esztendejében szólított el közülünk. A gyászistentiszteleten a feltámadás igéi mellett Isten vigasztaló szava a 2Kor 5,1 által szólt hozzánk, mely alapján Fazekas László, egyházunk püspöke hirdette az igét. Ezt követően Szénási Szilárd, a komáromi egyházmegye espere, Csiba Zoltán madari lelkipásztor és Molnár János nyugalmazott lelkipásztor búcsúztatták az elhunytat, a sírnál pedig jelen sorok írója, helybeli lelkipásztor szolgált.

Nagy Lajos 1943. június 7-én született Perbetén. Általános iskolába Magyarországon, Kocs községben járt, majd Tatan érettségizett. 1966-ban szerzett lelkészi oklevelet Budapesten. Ácsra került, ahol 1969 márciusáig szolgált. Ekkor rövid időre Kaposvárra helyezték, majd pedig Komáromszentpéter lelkipásztor

KACSO FERENC
(1944–2017)

Szeretett felesége, akivel 48 éven át voltak házások, szeretettel és türelemmel ápolta, segítette. Sokszor láthattuk Feri bácsit, amint az utcán járt kocsijával. Mindenkihez volt egy-két kedves szava. Ezek a találkozások nagy örö-

NAGY LAJOS
(1943–2017)

ra lett egészen 1980-ig. Ezt követően Madar gyülekezete hívta és választotta meg lelkipásztornak, ahol nyugalomba vonulásáig, 2013-ig szolgált. Nyugdijas

met jelentettek a számára és számunkra is. Még megérte, hogy szeptember 13-án családja körében ünnepelhette 73. születésnapját.

Temetésén Bobvos Gergely, helybeli lelkipásztor a 2Tim 4,6–8 alapján hirdette a vigasztalás igéit. Legyen áldott szeretett testvérünk emléke!

Bobvosné Skarba Adrianna

éveiben sem pihent. Amíg ereje engedte, minden vasárnap szolgált határon innen és túl.

Nagy Lajos 47 éves lelkési szolgálata alatt egyházunkban több tisztséget is betöltött. Volt a Zsinati Elnökség teológiai és segélyügyi referense, református teológiánk egyháztörténésze, zsinati tag, valamint a komáromi egyházmegye espere.

Személyes életében Isten áldásaként kapta hitvestársát, Papp Saroltát. Közös életüket egy fiúgyermekkel, Zsoltal ajándékozta meg a Teremtő.

Egy tartalmas, szolgálattal és munkával, ugyanakkor még tervekkel teli élet tért meg Urához 2017. szeptember 29-én hajnalban. Mindezek tudatában vetünk búcsút szolgatársunktól, tanárunktól Isten igéjének vigasztaló erejével: „Mert tudjuk, hogy ha e mi földi sátorházunk elbomol, épületünk van Istentől, nem kézzel csinált, öröklévaló házunk a mennyben” (2Kor 5,1).

Erdélyi Zoltán

Reformációs koncert. Egyházunk gyülekezeteiben (Érsekújvárbán, Nyitrán, Dunamocspon, Ímelyen) dicsőítette Istent zenéjével Sill Kinga (orgona) és Sipos Dávid (szaxofon) a Reformáció a zenében című összeállítással. Koncertsorozatuk december 15-én Rimaszombatban zárul.

Szoboravató. Tompa Mihály születésének kétszázadik évfordulóján, szeptember 28-án Rimaszombatban visszakerülhetett eredeti helyére a költő szobra a nevét viselő térre. Az ünnep szónokai közt ott volt Erdélyi Géza nyugalmazott püspök is. Az ünnep a B. Kovács István gömörológus által szerkesztett Lant és Biblia című breviárium bemutatására is alkalom volt, ezt követően pedig Nagy Ákos Róbert gömöri esperes, hanvai lelkipásztor megnyitotta Máger Ágnes Tompa Mihály szellemiségét, költészetét idéző képeinek a tárlatát.

Lelkészbeiktatás. Október 1-jén Szádelőn Orémus Zoltán esperes beiktatta hivatalába Vargha Balázs megválasztott lelkipásztort a szádelői anyaegyházközség és az áji, a bódvavendégi és a tornaújfalusi filiák élére. A szószékfoglaló igehirdetés a beiktatott lelkipásztor szájából a JerSír 3,22–24 alapján hangzott.

ReforMaraton. Juhos Gábor maratonszerű futó és Bardócz Csaba erdélyi református lelkipásztor október 1-je és 21-e közt Luther Márton modern változatban kivitelezett 95 tételét futva vitte el Wittenbergtől a Kárpát-medence 500 protestáns templomába. A ReforMaraton „tételhordói” az útközben háromszor is befutottak egyháznak területére. Október 8-án Komáromba érkeztek, onnan Csicsóra, Somorjára, október 9-én Nemesodosba, Alistálra, Apácaszakállásra, Lakszakállásra, Lévára, Vámosladányba mentek. Majd október 11-én Nemesradnótra, Alsókálósára, Rozsnyóra, Szepsibe futottak és tűzték ki a jelenlévőkkel közösen Luther tételeit.

Templomszentelés. Október 1-jén a bodrogszentesi anyaegyházközség zétényi leányegyházközsége új templomáért adhatta hálát azon az istentiszteleten, melynek igehirdetője Fazekas László püspök volt.

Emlékkülés. Október 5-én Fekete Vince főgondnok és Fazekas László püspök is részt vett a Magyar Parlament Felsőházi Termében megtartott ünnepi ülésen, amelyet a Magyar Kormány Reformációi Emlékbizottsága szervezett. Az ülésen jelen voltak Magyarország Kormányának képviselői, mint vendéglátók, valamint a magyarországi és a külhoni protestáns egyházak képviselői. Az ülés alkalmával a kormány képviselői mondták el, hogy mit jelent számukra a reformáció, és hogyan élnek meg hitüket a mindennapokban.

Vendégek fogadása. Október 6-án őszi lelkipáskorlatra Komáromba látoga-

tott a Máriaremete-Hidegkúti Ökumenikus Általános Iskola 65 tagú tanári kara. Fogadták őket egyházunk püspöke is, aki felkérésükre három előadást tartott, és pedig az egyházunk életéről, iskolaügyéről és az ökumenikus kapcsolatokról Szlovákiában.

Cigánymisszió. Október 20-án Rimaszombatban került sor a Református Cigánymisszió és az Albert Heldoorn által képviselt hollandiai Stichting Hulp Oost Europa Alapítvány, valamint az Iwan Dekker és Tim Verduijn által képviselt GZB Alapítvány tanácskozására a cigánymisszió terén megvalósítható együttműködésről. A tanácskozáson Fazekas László püspök, Tóth Zsuzsanna, a cigánymisszió vezetője, Molnár Sándor főtanácsos, Palcsó Attila külügyi tanácsos, valamint a misszióban résztvevő gyülekezetek lelkipásztorai vettek részt.

Lelkészbeiktatás. Október 22-én a magyarbódi gyülekezetben ünnepi istentisztelet alkalmával lett kibocsátva segédlelkész szolgálatra Széles Jákob, a Sárospataki Református Teológia hatodéves hallgatója, aki majd – a Zsinati Tanács döntése értelmében – az Abaúj-tornai egyházmegyében esperesi segédlelkészként végzi szolgálatát, különös odafigyeléssel a magyarbódi gyülekezetre. Az igeszolgálatot a kibocsátott lelkipásztor édesapja, Széles Jaroslav végezte magyar és szlovák nyelven, a kibocsátás szolgálatát pedig Fazekas László püspök végezte.

Reformációs ünnepség. Október 22-én zajlott az Ondava-hernádi Református Egyházmegye reformációi ünnepsége Tökete-rebesen. A megemlékezésen jelen volt Fekete Vince főgondnok és Fazekas László püspök, aki előadással is szolgált.

Reformációs ünnepség. Palcsó Attila külügyi tanácsos és Fazekas László püspök részvételével zajlott október 24-én az ausztriai protestáns egyházak reformációi ünnepsége Bécsben.

SZEÖT. Pozsonyban, a Szlovákiai Evangélikus Egyház tanácstermében tartotta a Szlovákiai Egyházak Ökumenikus Tanácsának Igazgatótanácsa az ülését október 25-én, amelyen az aktuális témák mellett meg lett határozva a soron következő ökumenikus istentisztelet időpontja. A 2018. január 28-ai alkalom egyházunk területén lesz megtartva.

Lelkészbeiktatás. Október 29-én a kamocsai egyházközségben sor került a megválasztott lelkész, Pogány Krisztina beiktatására. A beiktatást a komáromi egyházmegye esperese, Szénási Szilárd végezte, igehirdetéssel pedig Fazekas László püspök szolgált.

Emlékkermék. Október 30-án, a reformáció kezdetének 500. évfordulója alkalmából a Magyar Nemzeti Bank korlátozott szá-

mú, kétezer és tízezer névértékű emlékkerméket bocsátott ki. Az alkalom résztvevője volt Fazekas László is.

Reformáció 500. Október 31-én került sor a reformációs megemlékezések központi ünneplésére a Papp László Budapest Sportarénában. A nagyszabású, állami szinten képviselt megemlékezést a Magyar Kormány Reformációi Emlékbizottsága szervezte a Kárpát-medence minden tájáról érkező megemlékező számára. Az alkalom ökumenikus istentisztelettel kezdődött és gálaműsorral folytatódott.

Reformáció 500. Október 31-én Pozsonyban is reformációs megemlékezés zajlott a Nemzeti Színház régi épületében, melynek szervezője a Szlovákiai Evangélikus Egyház volt. Egyházunk püspöke és főgondnok, valamint Andrej Kiska köztársasági elnök is ott volt az ünneplők közönségében.

A Pátria rádió református műsorai:

November 26-án Ráczné Édes Jolán marcellházi lelkipásztor István védőbeszéde kapcsán született gondolatait közli a hallgatókkal.

December 10-én Kozár Péter szürnyegi lelkipásztor adventi gondolatai lesznek hallhatóak a műsorban.

A Világosság egyházi műsort vasárnap 7.05-kor közvetíti a Pátria rádió, az ismétlésre másnap, hétfőn 13.05-kor kerül sor.

(A műsor a közvetítést követő naptól meghallgatható a Sola rádió honlapján is: <http://refradio.eu/radio/sola/>)

Szerkesztő-műsorvezető: Iski Ibolya

KÁLVINISTA SZEMLE

A Szlovákiai Református Keresztény Egyház hivatalos lapja. A kiadó címe:

Jókai u. 34., 945 01 Komárno.

Cégbejegyzési szám: 00179191

Megjelenik havonta.

Főszerkesztő: Fazekas László

Szerkesztő: Kis Lucia

Titkár és lapterjesztő: Kis Lucia
Előfizethető a református lelkész hivatalkokban és a szerkesztőség címén.

Előfizetési díj: egy (kalendáriumi) évre 4,20 euró.

A lapterjesztést a szerkesztőség végzi:
930 10 Dolný Štál (Alistál) 386.

E-mail: ksz@reformata.sk

Telefon: 031/55 90 141

A kéziratokat nem őrizzük meg, nem küldjük vissza, rövidítésük és szerkesztésük jogát fenntartjuk.

Nyomdai előkészítés: Kis Lukács
Nyomja: Repproffset, Dunaszerdahely
ISSN: 1335-7298

Nyilvántartási szám: EV 3628/09